

Barcelona, 5 de juny de 1931

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

ANY LV - 2709

NUMERO EXTRAORDINARI

Preu: 30 cts. - Atrassats, 40

De bona me n'he escapat

—No m'han mort com a tu, perquè la meva sang hauria embrutat massa de brutícia l'arma del meu escorxador.

CASA BASTIDA

Passeig de Gràcia, 18 - Telèfon núm. 15247 - BARCELONA

Gran BASAR de Sastreria i Camiseria, sistema Nordamericà i a preus de gran liquidació

La nostra modernitat ens posa fora de tota competència per les raons següents

52 anys
d'experiència
Capital propi
formidable
Existències
fantàstiques

La nostra producció reuneix els millors avantatges: adaptació a les exigències de la moda, millorament progressiu de la confecció, les millors teles emprades en les nostres labors, una rebaixa de preus continuada; tot això per oferir a la nostra joventut la indumentària més excel·lent i ensems més econòmica.

Secció preferent: la de Sastreria, ampliada amb un assortit immens i selecte de vestits per homes, jovenets i nois de totes les edats, des de 25, 40,50 i 60 pessetes els més bons.

100.000 pantalons, a 5, 8, 10, 12 i 15 pessetes els més superiors.

En la Secció de Mida trobareu un assortit selecte de llanetes i estams de bon gust, última creació, i tall anglès, a 50, 60, 70, 80, 90 i 100 pessetes.

Tenim muntada una Secció ultraràpida que pot presentar els encàrrecs a les quatre hores.

Els nostres viatges continus a París i Londres ens permeten oferir la moda en el seu darrer moment. Les nostres escaparates us ho demostren.

Impermeables, trinxeres i Plomes, des de 15 ptes. Guardapols, des de 5,95, i gorres des de 0,95 ptes. Americanes Sport i Bruses Golf, des de 25 ptes.

SECCIÓ DE CAMISERIA

100.000 Camises blanques, des de 3,95 pessetes

100.000 Camises color, des de . . . 4,95 "

100.000 Païames, des de . . . 5,95 "

100.000 Calçotets, des de . . . 1,95 "

En la Secció de Camises i Calçotets a mida, tenim una gran existència en teles i dibuixos de totes classes, fins les més fines i selectes, que oscil·len, els calçotets, de 4 a 10 pessetes, i les camises, des de 10 a 25 pessetes.

Tots els nostres clients són obsequiats amb diversos presents i segells d'Estalvi Popular de la Caixa de Pensions per a la Vellesa i d'Estalvis.

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ
Llibreria Espanyola, Rambla del Mig, 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona.

Espanya: trimestre 3 ptes. Estranger, 5

CRÒNICA

"Ara el rei nostre senyor"

UN article contra el rei?

—Ara?

—Sí; ara mateix.

—Vol dir que val la pena?

—Cal moltíssim.

—Per què?

—Perquè la massa popular és molt sensitiva, i ara ja comença a auriolar de llegenda la vida de l'ex-rei... "Pobret! — diuen. — Tan simpàtic com era"...

—Ja. Això passarà sempre. Els monàrquics vençuts sempre tenen un tel de nostàlgia. Però no crec que fent-li article puguem arrancar aquest sentimentalisme risible del cor del poble mitjà.

—Però cal treure-li aquest efecte. Cal fer aquest article.

—Jo no en sóc pas partidari. Deixi'l on és. Allà amb els seus milions, la seva rancúnia continguda, el seu orgull rebaixat i...

—No es pot deixar, no es pot deixar...

—Jo crec que sí. Si la República hagués vingut pel cop de força de Jaca, és molt natural que ell s'atrevis a conspirar, però havent arribat per la magnífica revolució legal del 12 d'abril, ¿què pot fer el rei?

—Esperar a què el poble, que mai està satisfet de les formes de Govern que es doni, el demani una altra vegada...

—Ah! Doncs, ja pot esperar assegut.

—Vol dir?

—Sense dubte. El rei ja ha passat a la història. Pot caure la República, però seria per a donar pas a un règim molt més avançat, o regressiu, si vostè vol, però que no fóra pas la monarquia borbònica, l'autocràcia borbònica per sempre més desapareguda.

—¿I a què atribueix vostè aquesta seguretat de la República?

—A què els revolucionaris que han portat la República no ho han fet tacant-se les mans de sang. El país no ha demanat el cap del rei, sinó que l'ha tret del país com es treu una minyona, donant-li temps perquè faci el paquet de la roba.

—Sí, bé, però això té els seus inconvenients. Ara pot conspirar.

—Conspirar? I què? Amb quina força compta? Amb els quatre nobles tronats que amb una inconsciència fantàstica han fet baixar la pesseta? Res. Les conspiracions de l'ex-rei no tenen cap valor. La República espanyola ha tallat el sentimentalisme de les multituds ingènues i necessitades de llegendes de caiguts i nobles exiliats donant per

fonament l'actitud d'intervenció del monarca no pas en els afers polítics, sinó en els negocis públics. Un poble pot perdonar que un rei per esperit patriòtic intervingui en la governació de l'Estat, tant en temps de pau com en temps de guerra. El que no perdona mai un poble és sentir-se explotat, tractat com a colònia, sotmès no a una autocràcia, sinó a un home que practica quotidianament l'abús de confiança. Un poble perdona que un rei sigui imperialista, perquè a la fi vol la grandesa de l'Estat; dominador, perquè manté una tradició guerrera; catòlic, perquè creu que vol la salvació de l'ànima de tots els seus súbdits; militarista, perquè li plagui, al dir de la gent, mantenir la grandesa bèl·lica de la història. El que no perdona un poble és que el seu rei trafiquegi a les borses, en els negocis bruts, amb les concessions, amb els *tarugos*, etc. Tot això és baix, poc delicat, inelegant. I els pobles tenen una aristocràcia espiritual que els fa incompatibles amb els que rebaixen una corona i una casta a aquests afers vulgars. El rei dels belgues té una gran simpatia pel seu heroisme durant la guerra; Jordi V no ha estat atacat mai per cap força d'oposició responsable de govern, perquè té un sentit allunyat de les qüestions parlamentàries i governamentals... El que fins ara ha estat rei no ha tingut mai un sentit aristocràtic del seu càrrec. Ha estat el "señorito simpático, barbián, manefla, chulapo y castizo" que fa de manefla en les qüestions importants de l'Estat emprant en la conversa les paraules més baixes de l'argot popular... Tot això ho ha escombrat una elecció a regidors. Era per sentit de responsabilitat, per sentiment intel·lectual, per elegància que la gent no podia suportar més la presència d'un home inculte i a més a més amoral en el cap del regne...

—Home, vostè ara fa míting. Digui més aviat que era un cleptòman...

—El que fa míting és vostè.

—Deixem-ho córrer? Senyor, "Visca la República!"

—Visca!

—Visca la República que ens ha lliurat del rei.

—Només que per això ja mereix que la respectem i la defensem com cosa sagrada.

FRANCESC MADRID

Festa major

Xafogor. Sol que crema les entranyes.
Notes, al lluny, de cobles de sardanes.
Més prop, el cant dels ocells i la font.
Mes enllà, el turonet de pins verdosos
i els lladrucs apagats de quatre gossos
i el so de les cançons d'un bon pastor.

Ha portat a la cleda, les ovelles;
amb joia s'ha posat vestit de festa,
i, aspirant una flor, que als llavis duu,
ha baixat per dreces vers la plana,
i ha somrigut, pensant en l'estimada,
bo i anant-la a cercar amb pas segur.

RAMON FONTANILLAS JUNYENT

Dites i facècies reials

LA RECANÇA D'ALFONS XIII

Sembla que en la lliure fruïció de la seva fortuna personal, Alfons XIII troba prou satisfaccions per compensar-se de la pèrdua de la corona.

El que d'ell es diu per tot Espanya, naturalment que no l'afalaga gaire. Però és una cosa que, segons ha confessat als seus íntims, no el sorprèn. Ja s'ho esperava. Ell no ha comptat mai amb l'estimació dels seus súbdits. La prova és que no l'ha agafat desprevingut: tot el seu capital el tenia ben col·locadet a l'estranger.

Però una cosa hi ha, en tot aquest canvi radical de les coses d'Espanya, que l'exaspera. I és la qüestió catalana. Ho diu a tothom que vol escoltar-lo, amb la seva "chule-ria" habitual:

—*A mí, lo que màs me jode es que los catalanes puedan salirse con la suya!*

UN "DON JUAN CUALQUIERA"?

Mentre el vaixell s'emportava el rei presoner, vers l'exili, Alfons XIII a cada moment demanava al capità que ordenés a la tripulació d'entrar en algun port espanyol. El Borbón volia veure si havia estat declarat l'estat de guerra i si les tropes ja lluitaven a favor seu. Demanava també que el posessin en comunicació amb diverses capitànies per saber si l'exèrcit li havia estat fidel a ell, en lloc d'ésser-ho al poble.

No cal dir que el noble marí que comandava la nau, no accedí a cap dels precs del relapse i proterv ex-monarca. Aquest, aleshores, veient que no eren escoltades les seves ordres, s'exclamava, esguardant els que el voltaven:

—*Però es que yo no soy màs que un Don Juan cualquiera?*

Un don Juan cualquiera! No s'adonava que era alguna cosa d'infinítament inferior. No veia encara que era un "don Juan" malfactor, al qual la república generosa —potser massa generosa— perdonava del patíbul!

ABDICACIÓ?

La Premsa francesa, que generalment no sap amb què perdre el temps, s'ha entretingut molt de temps a discutir si l'ex-rei havia o no abdicat, o si havia fet només que resignació dels poders.

El mateix Borbón ha retret molt el fet que no hagués abdicat, i ha repetit, una i cent vegades, a les tristes animes que volen escoltar-lo, que ell conserva els seus drets.

No. Alfons XIII no ha abdicat. No ha tingut aquest gest, que és, encara, un gest reial. Alfons XIII no ha abdicat, perquè l'abdicació és un acte al qual pot portar una equivocació o les circumstàncies, però és un acte que depèn de la voluntat. I Alfons XIII, sense que ningú no comptés per res amb la voluntat reial, fou foragitat d'Espanya; fou foragitat com un gos, com una bèstia repul-siva.

I les bèsties no abdiquen!

PRECAUCIONS

No fa molt que un dels cortisans que encara volten l'abjecte desterrat, li deia, tot creient donar-li una mala notícia:

—Majestat! Hom diu que els jacobins espanyols pre-tenen de ressuscitar l'expedient Picasso.

El rei somrigué, sense immutar-se:

—Com no el ressuscitin de les cendres!... Tot va cre-mar providencialment durant la dictadura.

I afegí, amb humor:

—Mentre vaig ésser rei, vaig tenir sempre al meu ser-vei la Providència.

CORTESIA FRANCESA

Ja és sabut l'entusiasme una mica ridícul amb què certs republicans francesos han rebut l'ex-reial família espanyola.

A l'arribada de la reina, diverses persones van veure sortir d'un vagó un jove net pàllid i d'una gran distinció.

—Es el fill petit del rei— va dir algú.

Tot seguit, el xicot fou voltat de senyors que l'anomenaven "monsieur", i de senyores que s'inclinaven respectuoses.

El jove objecte de tants honors era... un simple criat.

DECLARACIONS REIALS

Heu-vos ací com veu l'ex-rei la revolució espanyola, segons ha declarat a uns amics,

—Es una de tantes revolucions republicanes, que pot arribar fins al bolxevisme i al desmembrament del país. No és la primera en el seu gènere, però la seva originalitat consisteix en què la divisió del territori serà portada a cap per generals; la guillotina serà muntada i dirigida per bisbes; el govern del populatxo l'exerciran els ducs i els marquesos. El poble espanyol és, avui, el mateix que ahir; sempre fa el que vol la clerecia i la noblesa.

GOVERNAR!

Probablement, cap rei no ha parlat, no ha fet tantes declaracions com el darrer Borbón. Serà per això que cap no ha dit tantes bestieses?

Una de les més pintoresques que ha fet ha estat en un diari americà. Sens dubte ha cregut poder sorprendre'ls. En aquestes declaracions l'ex-rei ha dit:

—No crec que els homes de la República sàpiguen de governar ni tinguin més pràctica que jo, que ho he fet des dels setze anys.

Amb tants d'anys, encara el Borbón no ha après que l'ofici d'un rei constitucional no és precisament el de governar: que per això ja hi ha un govern, i que ell només havia d'actuar de poder moderador.

Però és precisament o principalment per no haver volgut aprendre una cosa tan senzilla, que el poble l'ha tret.

Ja ho sabíem!

Un dels darrers números del setmanari parisenc "Can-cide" feia un gran elogi de Quiñones de León. Parlava de l'emoció que la seva dimissió havia produït al Quai d'Orsay. Recordava que Quiñones es tutejava amb Briand, etc.

I afegia textualment:

"El rei considera M. Quiñones de León com el seu ambaixador... L'eminent diplomàtic resta en funcions".

Què hi diu el ministre d'Estat senyor Lerroux?

La fi dels reis ganduls

Ara com ara encara en queden una vintena de reis al món. A l'Àfrica i a l'Àsia no n'hi ha cap. Ei! Si és que no vols afegir al compte el negus d'Etiòpia les pàl·lides ombres dels soldats d'Egipte i del Marroc. A l'Àsia n'hi ha tres: l'emperador del Japó, el Sha de Pèrsia i el Soldà de Turquia, per més que mirant-ho amb una lupa no diré que no trobessis algun que altre emir, o rajà, o rei caponat. I a Europa en resten dotze que regnen, però no governen damunt la quarta part del territori.

Doncs ¿què hem de fer? ¿Val la pena de passar-se la vida empenyent còrrecs avall aqueixes andròmines de la monarquia, que tant si ens en cuidem com si no ens en cuidem, aniran en orris amb revolució o sense revolució? ¿Es que ni tan sols se'n pot anomenar revolució de l'acte de deixar-los escapar a fuita de bella nit cap a la frontera? Perquè abans els reis hi eren per la vida o per la mort en el seu reialme: Carles I d'Anglaterra va batre's amb els seus enemics al camp ras abans de deixar-se degollar. Mes els temps han canviat: avui no hi ha més perill en ésser rei que en ésser President de República. Un dia comencen a anar mal dades, i el rei "ai que tinc, ai que tinc!" es troba sol i no para de córrer heroicament fins que es troba lluny del seu territori.

Torna a llegir, amic Albert, les belles planes que Fustel de Coulanges dedica a la caiguda dels darrers merovingis, els reis ganduls. En el llibre "Les Transformations de la Royauté pendant l'Epoque carolingienne" va estudiant com va debilitar-se l'autoritat pública, com desaparegueren els impostos, com els reis perderen el poder judicial, com s'esvaí el seu sistema administratiu. I mentrestant la família dels carolingis, família de bisbes i de sants, s'introdueix i prospera i domina en el Palau. És curiosa la rectificació que fa de l'antiga llegenda que representa els reis ganduls no sortint de les seves cambres més que tirats per bous, no tenint més que una finca i uns quants servidors, no presentant-se al públic més que per a mostrar la seva cabellera i la llarga barba, a punt sempre de morir de fam si el majordom del Palau no els assegurava la minestra.

Els reis ganduls eren molt més que això. I Fustel de Coulanges precisa les seves funcions que s'assemblen a les dels reis d'avui. Els diplomes ens els mostren presidint el suprem tribunal del país (com ara presideixen un cop a l'any les Corts); intervenien de nom en el nomenament dels bisbes i almenys tenien una feina en el govern: la de firmar. "Jo crec, acaba dient, que personalment aquests reis no feien res, mes no per això deixaven de tenir una gran vàlua d'opinió."

Els pobles no se'n sabien estar de criar rei, i encara que no el fessin servir, quan se'n moria un en feien un altre. Fins que un dia el majordom va trobar que era massa amoi-nós haver d'estar per aquesta masega de tenir reis que regnaven i no governaven. I va enviar al Sant Pare Zacaries una ambaixada del bisbe Burchard i el capellà Fulrad amb l'encàrrec de preguntar-li "qui havia d'ésser titulat rei, si el Merovingi que vivia sense fer res en el seu Palau o aquell que tenia tota la feina del govern i duia tot el pes dels negocis". Ve't aquí una pregunta que amb lleus variants es podria repetir en el dia d'avui. Aleshores el Sant Pare digué "que era millor i més útil que tingués també el nom de rei aquell que ja tenia el poder suprem." I els reis ganduls es van acabar.

Saps què estic pensant, Albert? Doncs que les nostres discussions sobre la monarquia i la república són records de joventut que moriran amb nosaltres. Els nostres fills

Allò de les barbes del veí

—Diga'm amb sinceritat, com s'està millor, essent rei, o no essent-ne?

només en veuran l'esclava i tindran llàstima d'aquesta illusa generació, sense comprendre que adonant-se'n o no, sota les formes i les paraules eren les verdors d'una societat nova el que ens atreia i encegava.

Si els pocs reis que hi ha no en fan, de reis; si així com així hauran de plegar el ram quan facin nosa, ¿per què ens n'hem de preocupar? ¿Com vols que un home i encara menys un partit o tot un poble, es migri en aquest estèril pernabatre d'aterrar el que cau tot sol? Deixa'ls que firmin i que passegin en carrosses, i tu preocupa't de les coses substancials que trastornen el món humà.

Els que no facin mal a ningú i deixin governar els homes d'Estat, sobretot si saben guardar una gran dignitat decorativa, és possible que durin molt temps. És una errada que arreconin tant el ceptre i la corona: el mantell reial, la bola del món i les altres andròmines de la monarquia anglesa ajuden més a fer-la forta que el talent inèdit d'alguns dels seus sobirans. Quan se'n mori un, els pobles trobaran més còmode criar-ne un altre que moure l'enrenou d'establir la República. Fins que un dia la societat estarà per feina, no se n'adonarà que ja no hi ha rei, i ningú no atinarà a nomenar-ne un altre.

Però si n'hi ha algun que descobreixi l'estranya pretensió de governar el país, els seus súbdits aprofitaran una de les moltes ocasions que a cada punt es presenten per a fer-lo fugir. Per això un rei, mentre sàpiga de lletra per a posar firmes, ja en té ben bé prou. No és indispensable que entengui el que firma, potser fins i tot li valdria més no entendre-ho massa: el cas és que sàpiga firmar.

(De "Cartes d'un visionari".) PERE COROMINES

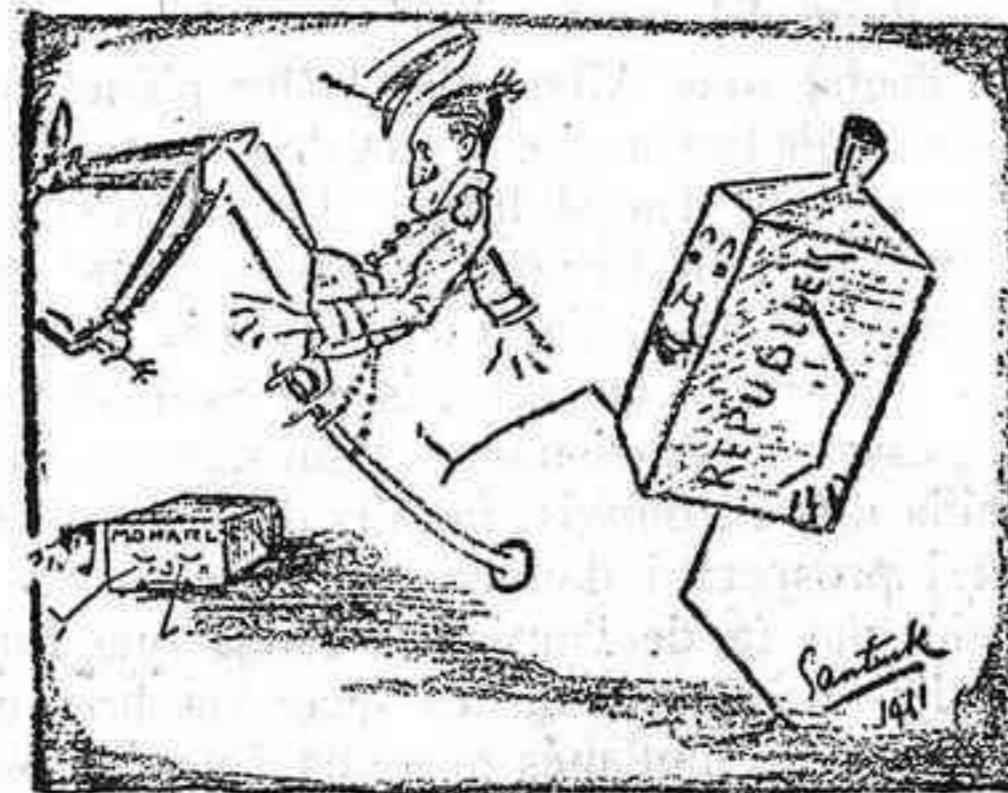
LA CARICATURA

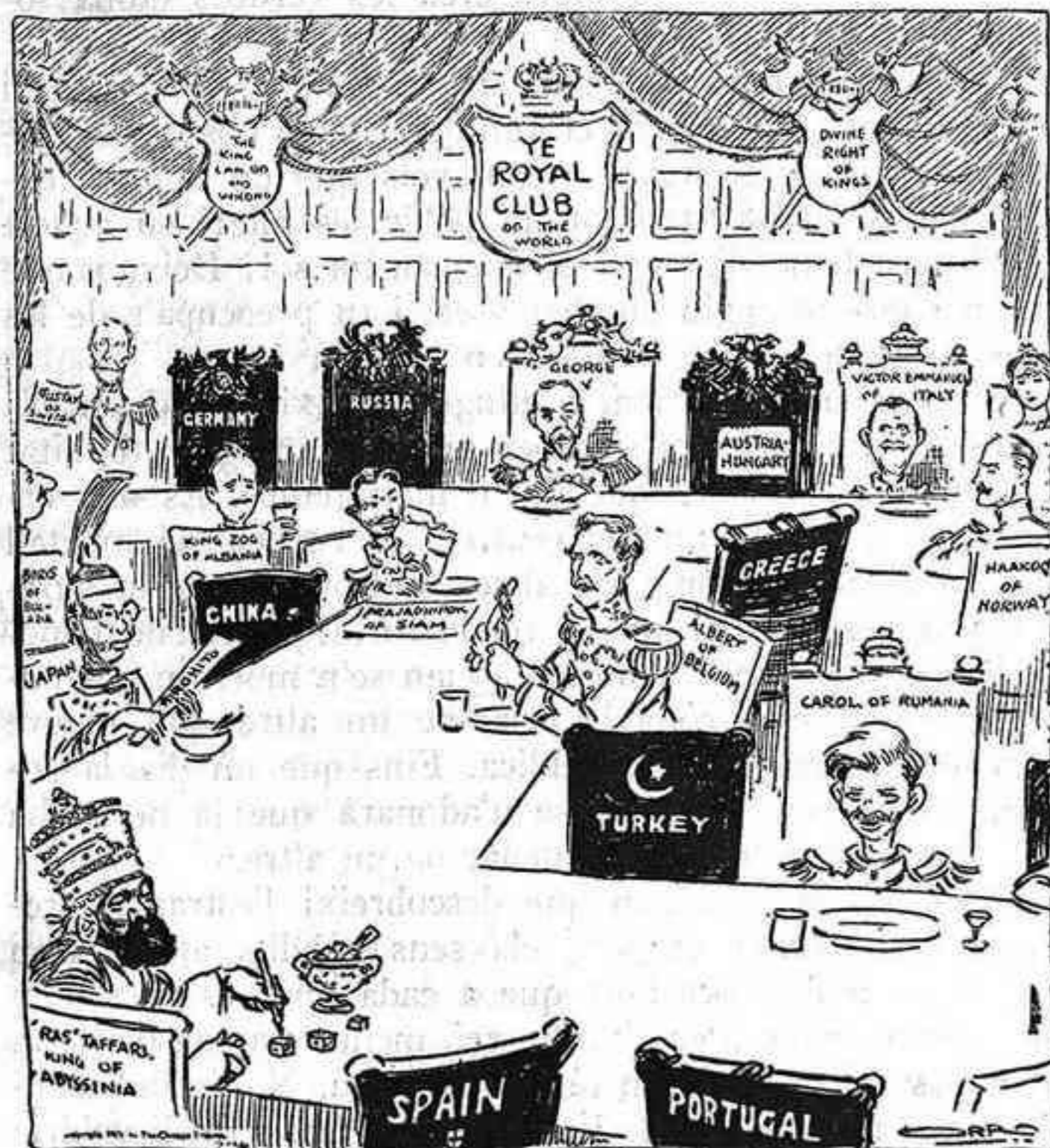
El poble els treu d'un a un ("Chicago Tribune").

El "toro" al rei Retira't que, decididament, no tens res de "torero". ("Notenkraker".—Amsterdam.)

Alfons XIII i la urna electoral. ("Notenkraker".—Amsterdam.)

El club dels reis del món Les cadieres buides. ("Chicago Tribune").

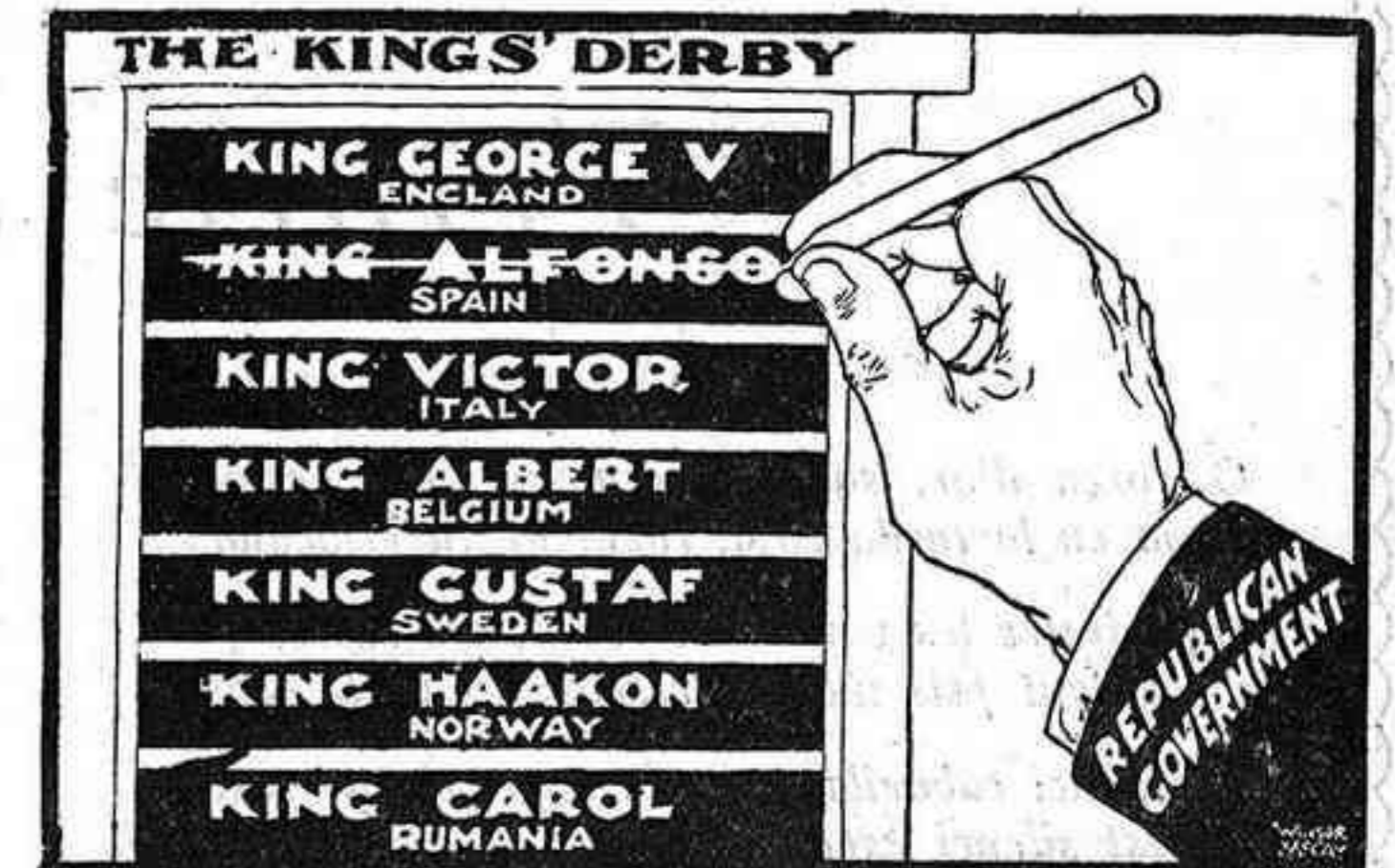

Cercant treball. ("The Detroit News").

A L'ESTRANGER

L'oncle Sam és un dels primers de reconèixer la República Espanyola.

El "Derby" dels reis —Un altre que deixa el tron.

—Escolta, rei: Ens hem oblidat d'anar a votar fins després de les eleccions. ("The Detroit News").

—Vés amb compte amb el cap, "Alfonso", que vas molt de pressa pel pendent de la República. ("Chicago Tribune").

La diferència d'opinió

—Jo no he renunciat el tron. —Bé; ja en parlarem!

Triptic autumnal

O força d'or, sospesa immensament fecunda!
 Raja en la tarda roja, roent de tu i jocunda,
 raja dintre les venes obertes de les rases,
 i rodolant pels marges resclosos fes de brases.
 El silenci cabdella sota els teus vels de roses,
 aquest silenci espès que eixorda, porta closes
 a dins tantes xardors! Solell d'autumne amb glavis
 de foc occit, al teu contacte tot són llavis
 ressecs, corolles àvides que follament s'esfullen:
 mira les fulles minses i les fruites que bullen!
 De tu la terra sagna, de tant amor que cremes;
 de tu els sarments s'agencen de precioses gemes

I la columna venustal extreta
 del meu desig pren forma viva. Duu
 la boira dels cabells tota desfeta,
 i el genoll nu.

La veig perfecta en xals de fulgurança
 que li circumden finament el cos.
 De pura que és, oh somni!, esdevé dansa,
 entra al meu clos.

Es vincla i riu. Els braços, com daurades
 palmes, cenyides d'ones i serpents,
 muen l'espai amb múltiples llaçades
 de moviments.

Alça uns raïms i els va esprenent. Tremola
 de tant plaer, que fins al robí audaç

Mes ai, tot d'una m'escomet
 un rieral aurimorat
 i fon la verge que he creat,
 se l'enduu al pas del seu secret.

Ve a dolls creixents per tots costats,
 vespre!... Degota el metall blau
 d'una campana, assobre em cau
 apatvagant els meus embats.

I em torno cendra als raigs aguts
 i colpidors del meu desig.
 La lassitud fa un gran trepig
 sobre els meus membres abatuts.

(Del llibre "La Pira".)

I

que si una mà gosava collir-les bo i tenyida
 de febre s'obriria, d'una color de vida.

I els ceps, serpents maternes? Diria que tremolen
 sota les teves porpres que abundantment s'escolen
 per la fermesa adusta del seu cos ric d'ofrenes.
 Solell, solell d'autumne, nutrici de mes venes!

També dintre els meus dolls dissols ardors actives,
 em claves els teus bronzes, tot el meu cos arives,

i he de besar l'argila, les herbes i l'arbreda
 i aquest aire que em volta dels seus parracs de seda.

Sóc tot afany; d'amor, de besos tinc fretura!
 Haig de creà una verge amb carn de flama pura.

II

del cim dels pits el most ardent s'escola
 rajant pel braç.

Tremola i cau unvida d'ors encesos
 al fons del meu abraç engolidor.
 I—abella rosa que destilla besos
 i mel d'amor—

la seva boca oberta beso tota.
 Els horitzons s'eixamplen més vermells.
 M'entortolliga el bell flameig que flota
 dels seus cabells,

i esdevenim, la verge i jo, una cosa
 mateixa: garba encesa al frec del vent...
 El llavi em cou, una claror de rosa
 s'hi va escorrent.

III

Encara em plau, però, el sabor
 fruit del bes al cos venust,
 i faig de terra un pit adust,
 almosta tèbia d'amor;

un pit d'argila eixut, cremat
 —febre en el calze de la mà—
 Un pit! El beso, tornarà
 la bella imatge del combat?

La fosca em pren, em va voltant,
 em clava als ulls puntes d'estel.
 Vençut i las, sota aquest cel
 que m'atueix fonc el meu cant,
 i el pit de terra i mon anhel
 hi escampo, oh cel de nit tombant!

Pere GUILANYA

COM LI DIREM?

Us deveu haver fixat que la majoria dels reis porten un motiu enganxat al nas, un motiu que els acompanya per tot arreu, que no els deixa mai més. Parlem, naturalment, dels reis de personalitat molt acusada, dels reis de noms i de fets, dels que han fet de rei del matí al vespre, des que nasqueren fins que moriren.

Hi ha Pere el Cerimoniós, Alfons el Savi — cosa que no es pot dir de molts reis —, Pere el Cruel — que es pot dir de tots —, Ferrán el Desitjat. No n'hi ha hagut cap amb aquest motiu: el cornut, que hauria anat molt bé a molts.

¿I al que fins ara fou el nostre i que, sortosament, ja no ho és? ¿I aquell que si l'haguessin rifat, no ens n'hauríem quedat cap número? ¿I aquell que fou el XIII dels Borbons — el XIII és un número que porta mala astruga — i ara és un senyor qualsevol que podrà viure amb l'esquena dreta gràcies als diners que ha robat a Espanya?

¿Com li direm, què li direm a l'últim rei dels espanyols? Alguns — per obra i gràcia de la seva reial actuació — li digueren "Cametes". Altres "Llapissera". Els madrilenys li deien "Cacaseno" i "Gutiérrez".

Pensem nosaltres, mentre escrivim aquest glossari, en els reis dels jocs de cartes: el d'espases, el de copes, el d'oros, el de bastos.

Amb tots ells té semblança i concomitàncies l'ex-rei d'Espanya.

Amb el d'espases, per l'afició que tenia a les empreses guerreres... sempre que ell no hagués d'anar a cap altra guerra que a la de conills i perdius que després venia, com un vulgar comerciant, a les gallinaires de Madrid. Amb el de copes, perquè li agradava el mam, i a París, a Madrid, i a Barcelona, l'havíem vist més torrat que una castanya. Amb el d'oros, perquè tothom sap l'afició que tenia als diners; l'afany d'enriquir-se fos com fos i sense escrúpols de cap mena: amb accions liberades, amb tota mena de negocis bruts... I amb el de bastos, per la manera que la policia a les seves ordres tenia de pegar a obrers, a vells, a dones, a criatures.

Indubtablement amb els quatre reis de cartes — els més vils — tenia semblança i concomitàncies el que fins fa poc fou rei d'Espanya.

¿Com li direm? ¿El rei d'espases? ¿El d'oros? ¿El de copes? ¿El de bastos?

VIRAI

Prosas ciutadanes

LA CROADA PER LA LLENGUA

Sembla que la campanya pro-catalanització de rètols que han començat recentment diversos sectors a la nostra ciutat, no dona el resultat falaguer que hom esperava. Hi ha hagut, ja, qui s'ha queixat que certes persones ben addictes a la política catalanista facin el sord a aquesta crida.

Hem d'ésser sincers abans que tot. Ningú no podrà dubtar de la nostra fe catalanista, ni causarà estranyesa que diguem que tot, a casa nostra, voldríem fos català. Però s'ha de reconèixer que la campanya aquesta ha estat proposada en mala època. L'enorme crisi que travessem no ens deixa tenir una pesseta, i, malgrat els bons desigs, hem de fer cas omís que certs pintors atorguin un descompte i l'Ajuntament ens perdoni l'impost.

Nosaltres confiem que la catalanització dels rètols — que no és obra de quinze dies, ni d'una mesada tampoc — vindrà de mica en mica, així que cadascú en tingui necessitat, per reformes, trasllats o instal·lacions noves. Però entossudir-se a tenir per mals catalans els qui no tenen vint o trenta duros pel pintor, és ridícul.

Que vingui el canvi, sí; però sense pressió ni presses. I abans de fer-ho, cuidem tots que qui faci la feina sàpiga escriure el nostre idioma. No vulguem trobar-nos, com aquest senyor del carrer dels Arcs, que amb tota voluntat ha manat pintar un rètol en català, i li hi han clavat dues grosses errades en mitja dotzena de paraules.

Això, que seria perdonable en qualsevol altre lloc de la nostra ciutat, no pot ésser-ho davant per davant de la benemèrita Associació Protectora de l'Ensenyança Catalana.

Quedem, doncs, que no es fa el sord a la campanya. Convenim, tan sols, que la gent no està per orgues. I, si no, una prova.

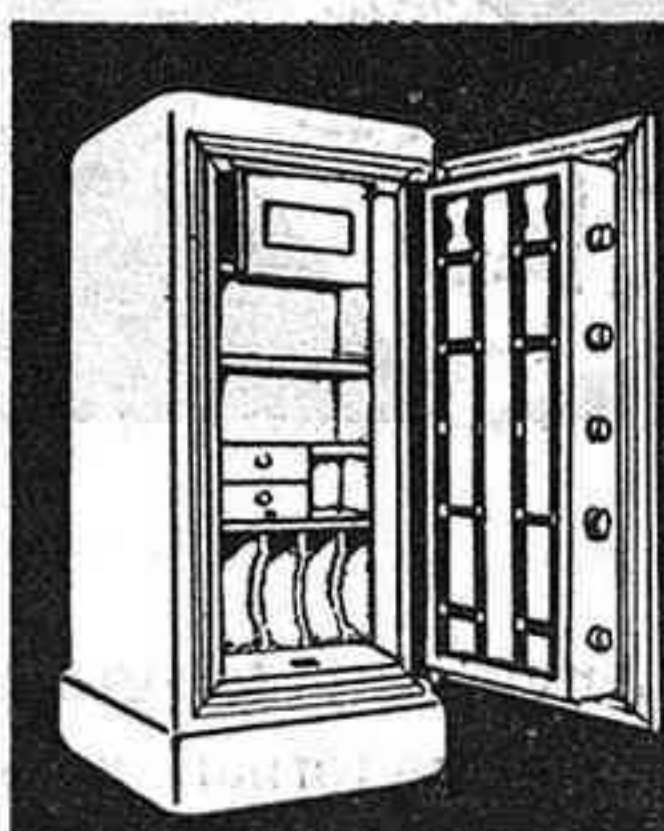
Proposeu a qualsevol senyor la catalanització gratuïta dels seus rètols. Els pintors tindran feina llarga!

Cal no confondre la manca de sentiments amb la difícil situació creada per l'anormalitat actual en tots els estaments de la indústria i comerç de Catalunya.

I cal, també, tenir en compte que, mentre es fa aquesta campanya particular, els nostres carrers continuen amb rètols en castellà, barroerament partits pel mig per l'Ajuntament de la Dictadura. Demanar la seva substitució en quinze dies, seria demanar la lluna.

DOMÈNEC DIUMENGE

**Demà, dissabte, no deixeu de comprar
"LA CAMPANA DE GRACIA"**

ARQUES "SOLER"

INCOMBUSTIBLES E IMPERFORABLES AMB EL SOPLET

ALDANA 3 i 5. BARCELONA TELEFÓN 31853

Unes paraules de l'ex rei

Aquesta és una noieta per la qual sentim una viva, una cordial simpatia. Aquesta noieta és alta, gentilíssima, té uns cabells de color de mel, uns ulls de color de tabac, una boca per a cantar, per a riure, per a besar. Aquesta noieta és "vedette" de revista.

Aquesta noieta ha conegut l'ex-rei, ha parlat amb l'ex-rei. No és la primera. L'ex-rei ha estat sempre amic de ballarines, cupletistes, actrius de comèdia, tiples d'opèra. L'ex-rei ha estat sempre un bon aficionat a la carn de faldilla. Això, a nosaltres, no ens sembla pas un greu defecte. Si no hagués tingut més que aquest, ni l'hauríem combatut nosaltres, ni, segurament, l'hauria combatut ningú.

Més perillosa és—pel desig d'explotar les mines del Marroc i fer de Tànger, amb la collaboració de Marquet, una mena de Montecarlo espanyol—la seva afició a "la carn de gallina".

En una actuació a Madrid, aquesta noieta amiga nostra conegué el llavors rei. Aquest assistia a la representació, car també val a dir que era molt amic d'aquesta mena de teatre. I és que, com és un imbecil, necessita també un gènere imbecil: la "revue", l'astracanada de Muñoz Seca.

En un entreacte es presentà a l'escenari un camarlenc: venia enviat del rei a cercar la "vedette" per acompanyar-la a la llotja règia. Creiem recordar que aquest camarlenc era el secretari particular del Borbon, el senyor de Torres, pel qual tanta simpatia—i tan justificada—sent l'admirable Gonçal de Reparaz.

A l'escenari, tots estaven molt contents: el "regisseur" l'empresari, els autors de la "revue"—que sempre són molts—, els còmics. Tots, menys la "vedette", que és una noia, avui encara, un xic selvàtica.

Ella no volia anar a la llotja règia, ella no volia pas veure el rei, ni parlar-hi. Ella no es volia moure de l'escenari.

L'alegria d'abans esdevingué tragèdia, tragèdia grotesca. Tots voltaven la noieta gentil, la pregaven, l'aconsellaven.

El "regisseur", amb la delicadesa de tots els "regisseurs", quan ja no sabé què més dir-li, li digué:

—Vinga, dona! No et farà pas res que no t'hagin fet els altres!

Paraules que degueren complaure molt al senyor de Torres, present a l'escena.

Després de molt enraonar, de molt cridar, pogueren convèncer la noieta. La seva negativa podia ésser fatal per a l'actuació de la companyia; el rei s'ofendria molt; prohibiria als madrilenys que anessin a divertir-se a aquell teatre, etc., etc., etc.

Acompanyada pel camarlenc, la nostra amigueta pujà a la llotja on el tretzè dels Borbon l'esperava. Als passadissos hi havia uns quants "senyors" que vigilaven. A la porta de la llotja n'hi havia dos més. A l'avantllotja, esperava el "rey caballero". Al "rey caballero" l'acompanyava un general. La nostra amigueta no ens ha sabut dir de quin general es tractava. Però també devia ésser "caballero", com el seu amo, i, com el seu amo, amic de la xala i de les cupletistes.

A l'avantllotja hi havia poca llum. La necessària, per entreveure'n el moblatge: unes cadires, una taula, una *chaise-longue* cínica i canallesca, de reservat de music-hall. Damunt la taula, unes copes. buides. Sota la taula, sis ampolles de xampany, buides. Les havien buidat el Borbon i

els seus dos acompanyants. Pobrets! Quina camaraderia, quina senzillesa! I encara hi havia gent descontenta, gent que es queixava, i el rei, de tan senzill, de tan simpàtic, de tan *caballero*, s'embriagava amb els seus súbdits i en donava l'espectacle al poble, per a exemple de democràcia!

Perquè el rei estava ebri, estava *torrat*, *anava amb el fanal encès*, traginava una *mona*, però una mona de proporcions elefantiaques: no s'aguantava dret.

La noieta, a la qual l'escena en si ja no feia gaire gràcia, sentí una impressió de fàstic. Ella s'havia imaginat els reis d'una altra manera: plens de pompa, d'ors, de sedes, de majestat. Però no plens de vi.

La noieta callava. Plena de pasme i d'estranyesa, callava. A ella li semblava natural que s'embriagués un còmic, un manobre, un saltataulells... i però un rei!

El rei avençava el llavi inferior i somreia. I callava també. La situació no era massa divertida.

Per fi, el rei, després de les presentacions protocolàries, digué a la nostra amigueta:

—Jo comprenc la seva emoció, la seva torbació, senyoreta: la presència d'un rei la imposa, li fa respecte... Vostè no està acostumada a tractar reis... Es clar, és clar...

Hi hagué una pausa, que el general i el cortisà aprofitaren per a somriure. Després, el rei seguí:

—De totes maneres, si tanta impressió li faig, pot contemplar-me tant com vulgui, senyoreta. Aprofiti l'oportunitat, perquè els reis estem passant de moda i jo sóc un dels pocs que encara queden.

* * *

El darrer dels Borbons, camí de Cartagena, a París, a Fontainebleau, a Londres, ¿ha recordat aquesta escena? ¿Ha recordat aquestes paraules?

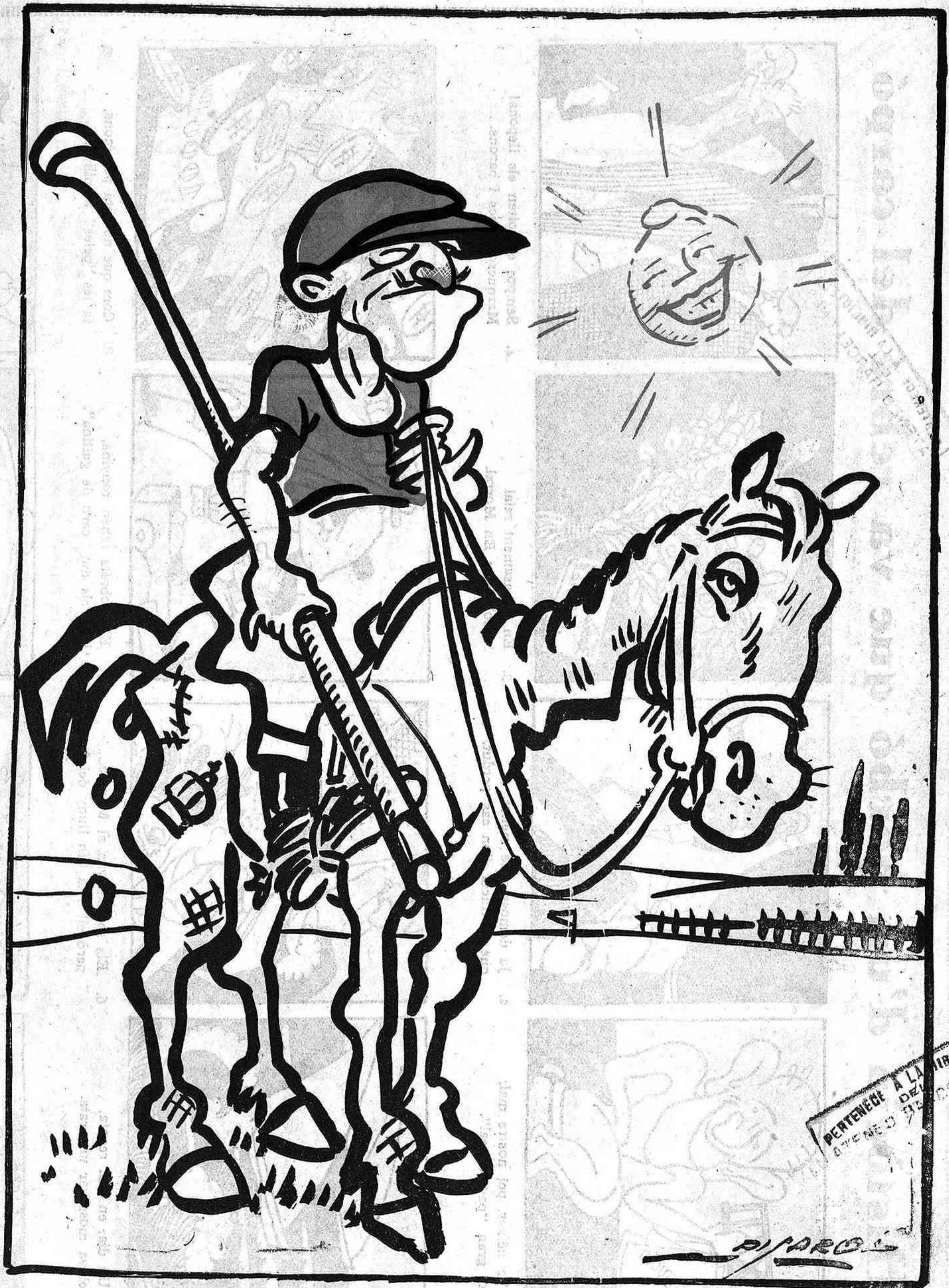
No li hauria fet gràcia el record. Segurament no li hauria fet gràcia.

LLUÍS CAPDEVILA

Com el "reinaré"

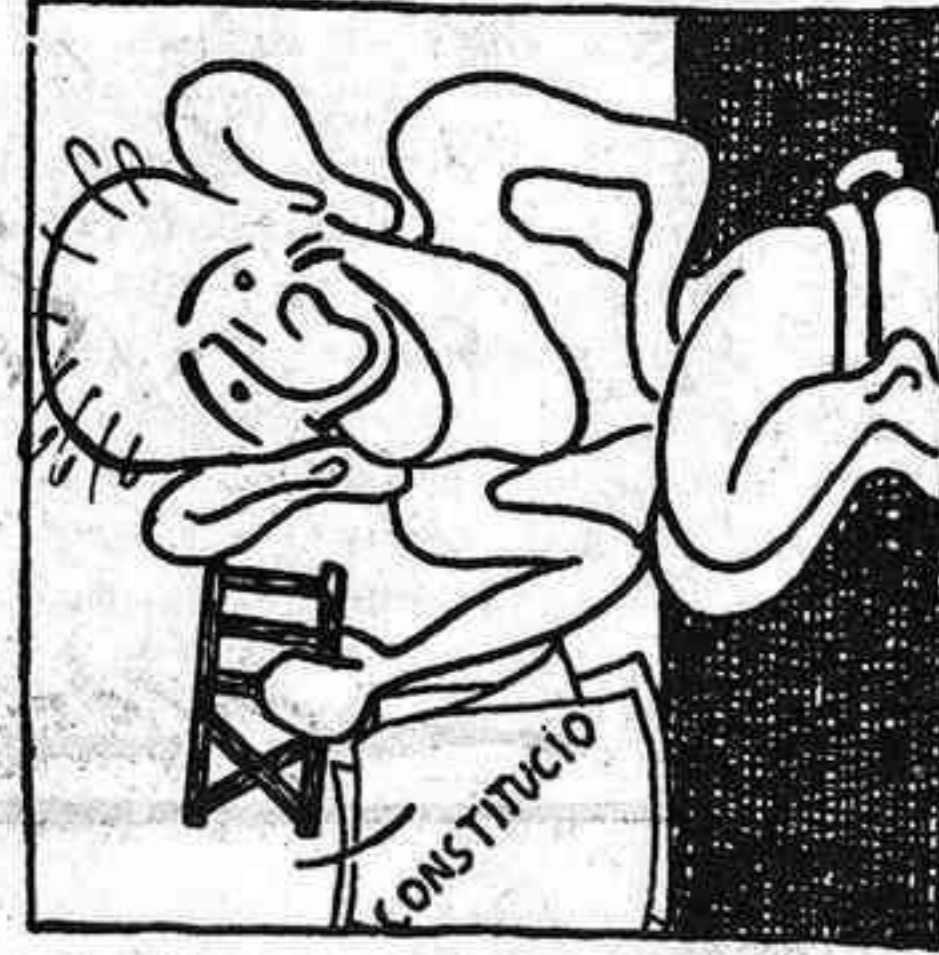
—¿Es veritat que envia tants telegrams als seus porcs adeptes anunciant que tornarà a ésser rei?

Ja no toca ni pilota

—Ara veig que els meus m'ensarronaven de mala manera. Abans sempre guanyava.

Història d'un borbó que va rebre del carpó

1. Va néixer, pel nostre mal, el gran "pavero real".

2. Ja demostra de menut que es tracta d'un cas perdut.

3. En el casament reial hi col·labora En Morral.

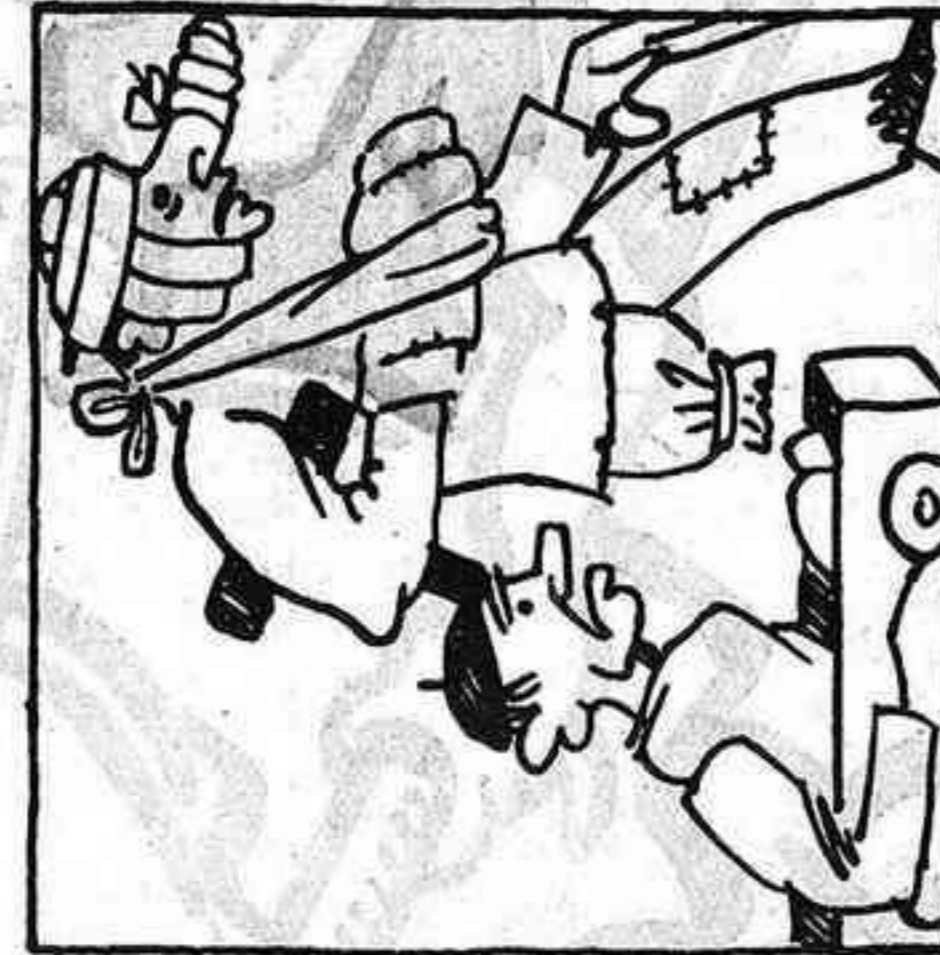
4. Sempre el volten els llepons! Marquesos, ducs i barons.

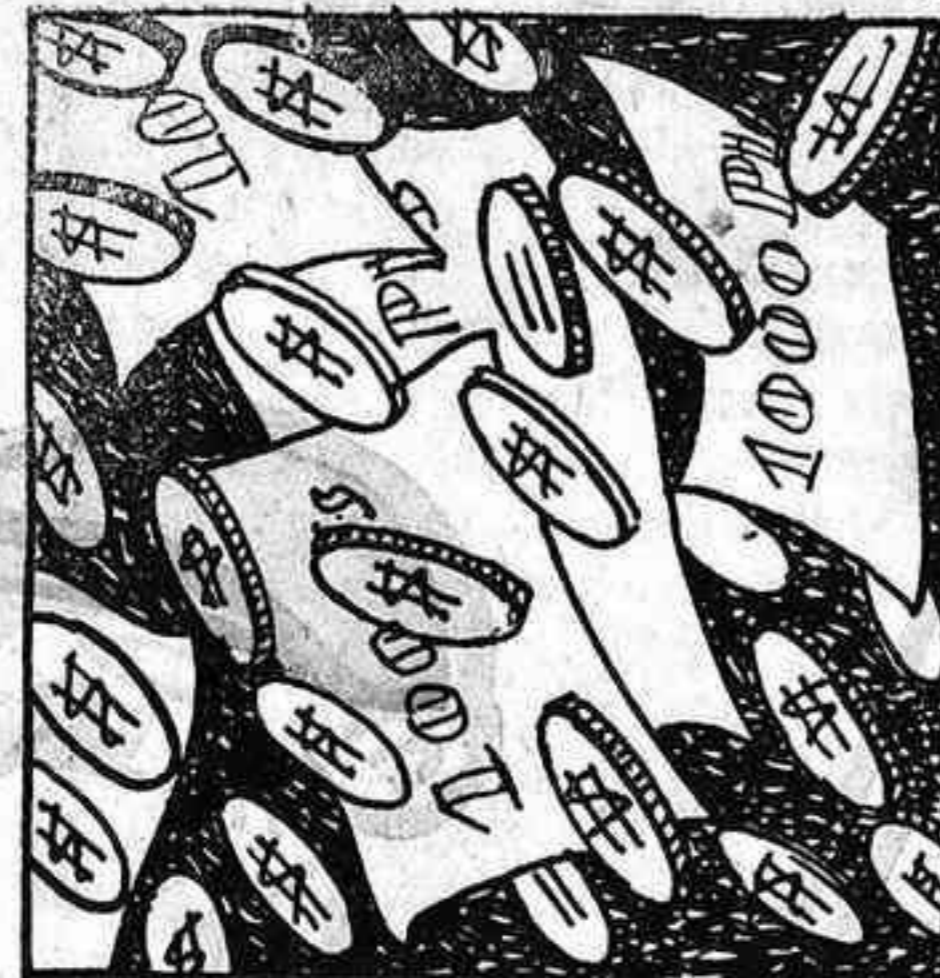
5. Un dia, en una regata, el va mossegar una rata.

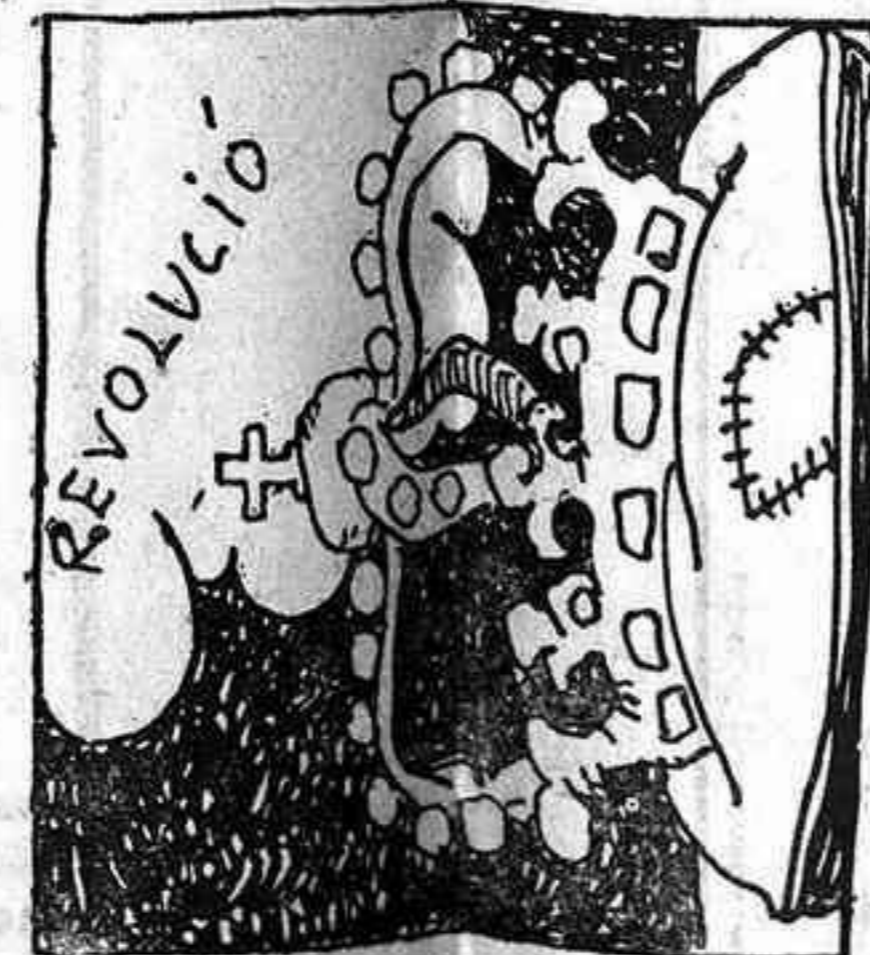
6. Els soldats van al Marroc... però ell està ben lluny del foc.

7. Els pobres reben tonyina, i ell els diu "carn de gallina".

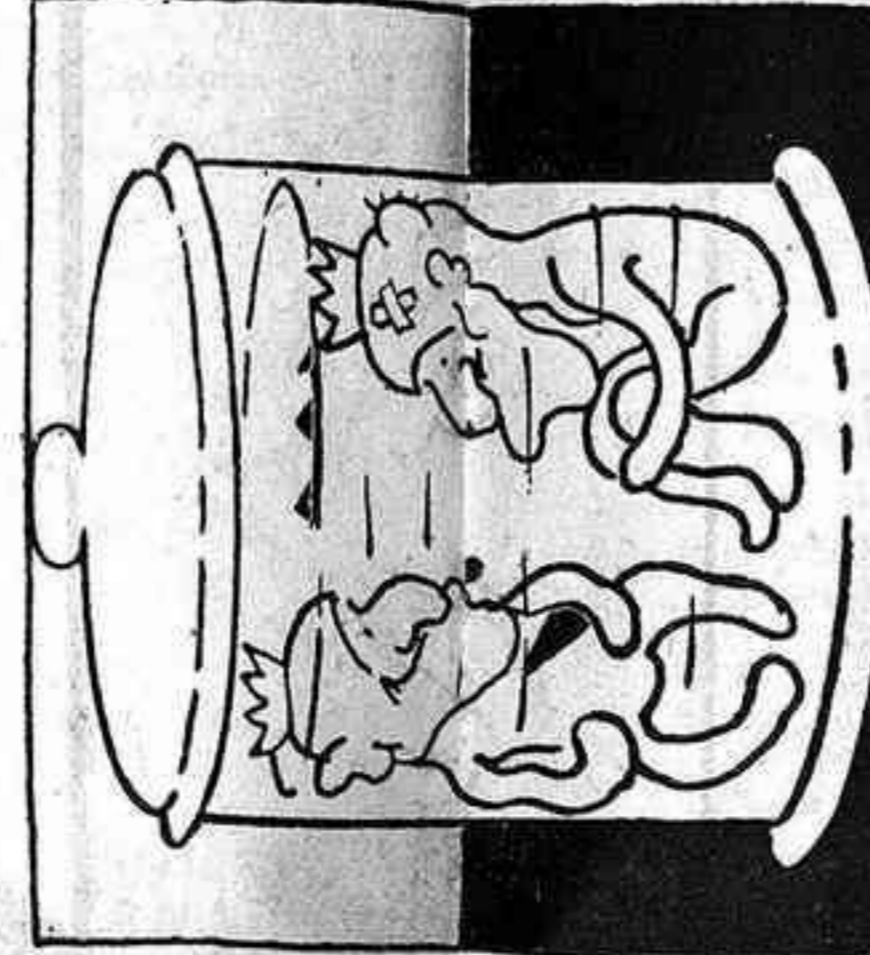
8. Com que no està per raons, fa les "petes" a milions.

9. Ven la corona insegura, i inventa la dictadura.

10. Però el dictador és un torrat, i els perills han augmentat.

11. Tots pateixen hemofília. Quina m... de família!

12. L'ovacionen... "fuera"! "fuera"! Que se'n vagi En Llapissera!

13. Unànime l'opinió pública, vol implantar la República.

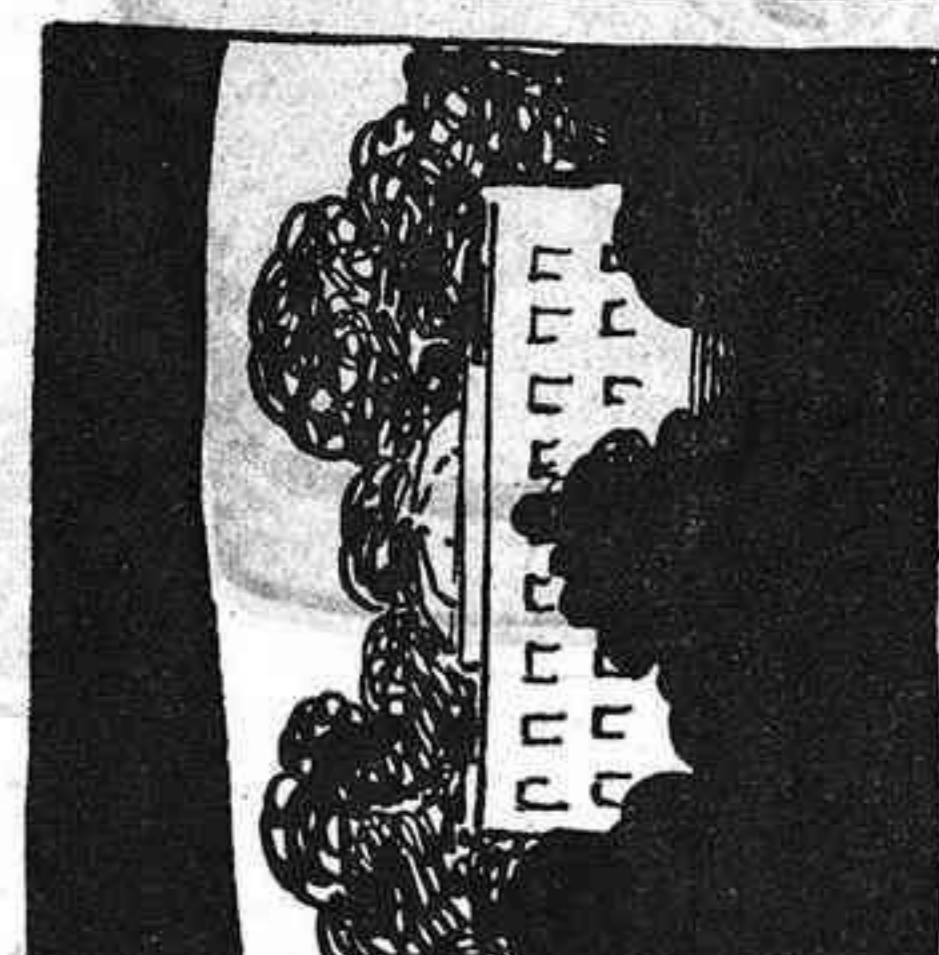
14. La proclamen en bona hora Macià i Alcaïà Zamora.

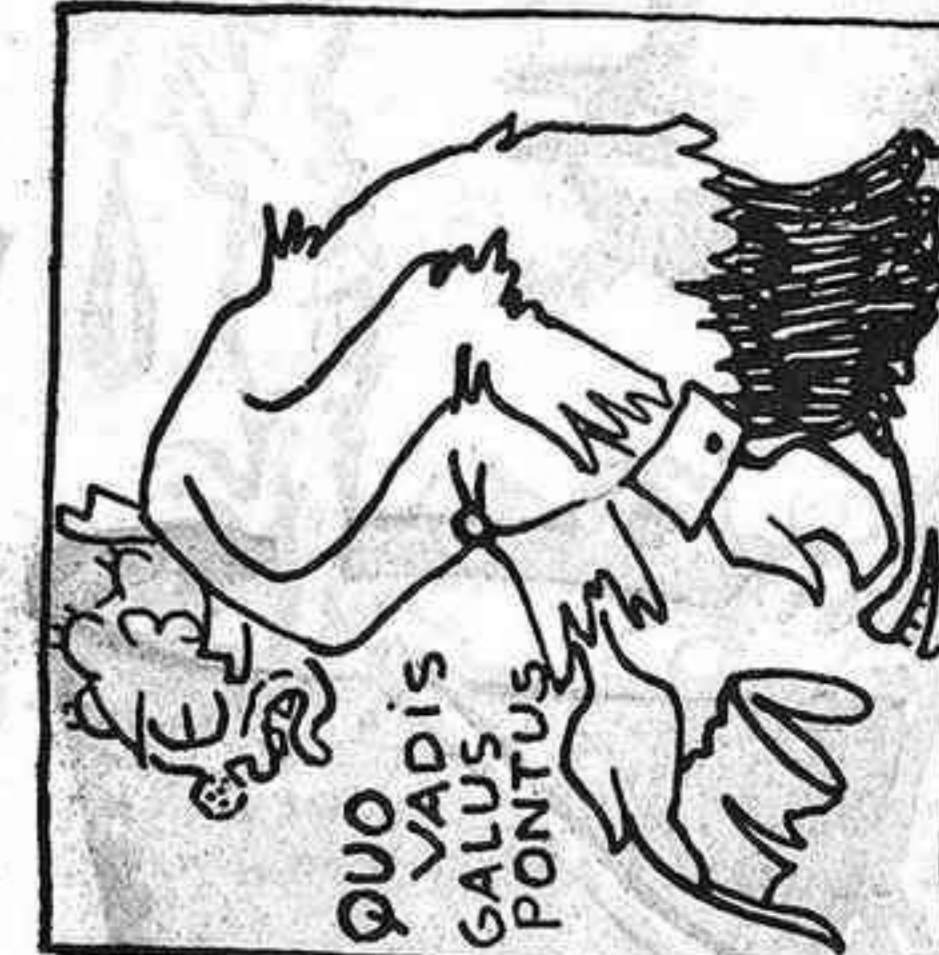
15. El poble li ha demostrat que no el vol, ni regalat.

16. Guilla, molt trist, del país, i posa un pis a París.

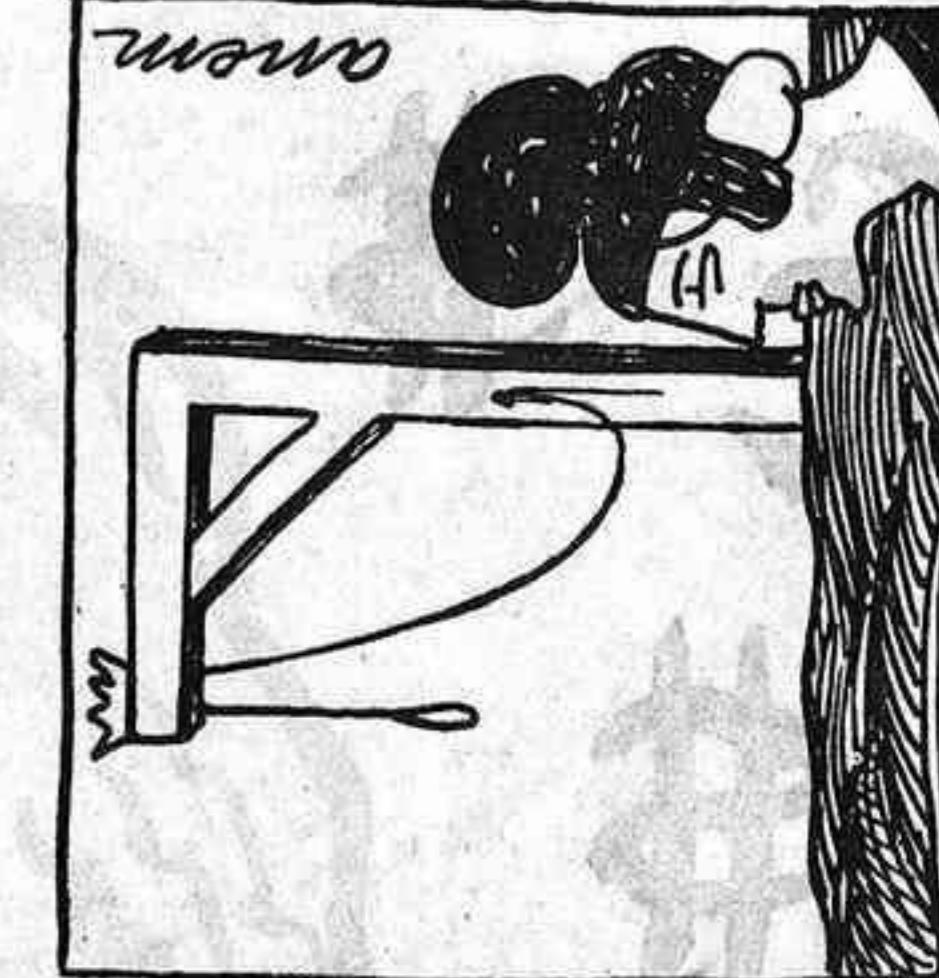
17. I com que té molt "cacau", Fontainebleau un palau.

18. Els seus criden plens de pena, però els maseguen l'esquena.

19. El públic, que ja no bada, els f... la gran garrotada.

20. Per si torna l'"Alfonso", aquí hi ha aquest "regalito".

El desterrat

Llàgrimes de cocodril

Marcel·lí Domingo a Barcelona

Diuenge, en el segon exprés, arribà a la nostra ciutat el ministre d'Instrucció Pública del Govern de la República, En Marcellí Domingo.

Hi acudiren totes les autoritats i un nombrosíssim públic.

Després de les salutacions, es traslladaren al Palau de Projeccions, on havia de donar una conferència.

En aparèixer a l'escenari els senyors Domingo, Macià, Companys, López de Ochoa, Ventura Gassol i altres consellers de la Generalitat, diputats i regidors, esclatà una gran ovació. Molts dels espectadors feien voleiar els mocadors, oferint la sala un aspecte impressionant.

Poc després arribà l'alcalde, senyor Aguadé, ocupant un lloc en la presidència.

En avançar-se En Ventura Gassol per iniciar els discursos que devien fer-se, tornà a esclatar una gran ovació.

Ventura Gassol dissertà sobre la República Federal, sobre el decret de Marcellí Domingo referent a la nostra llengua, sobre l'amor dels catalans vers els germans de les altres regions d'Espanya. Un discurs gran, ple de imatges, de poesia, que fou interromput mantes vegades pels aplaudiments.

Després s'aixecà En Marcellí Domingo i començà el seu discurs recordant altres dates passades amb el malaguanyat Layret, amb Companys, Alomar.

Després recordà el pacte de Sant Sebastià i el compromís de presentar a les Constituents el problema català, dient que aquest compromís solemne el mantenen íntegre els homes que es reuniren a Sant Sebastià, que avui formen el govern de la República. Dirigint-se a Ventura Gassol, li diu que

ja que ha recordat el decret de la llengua materna, diu que aquest homenatge es deu a tots els homes del Govern, ja que en proposar-lo, va ésser aprovat per aclamació de tot el Govern.

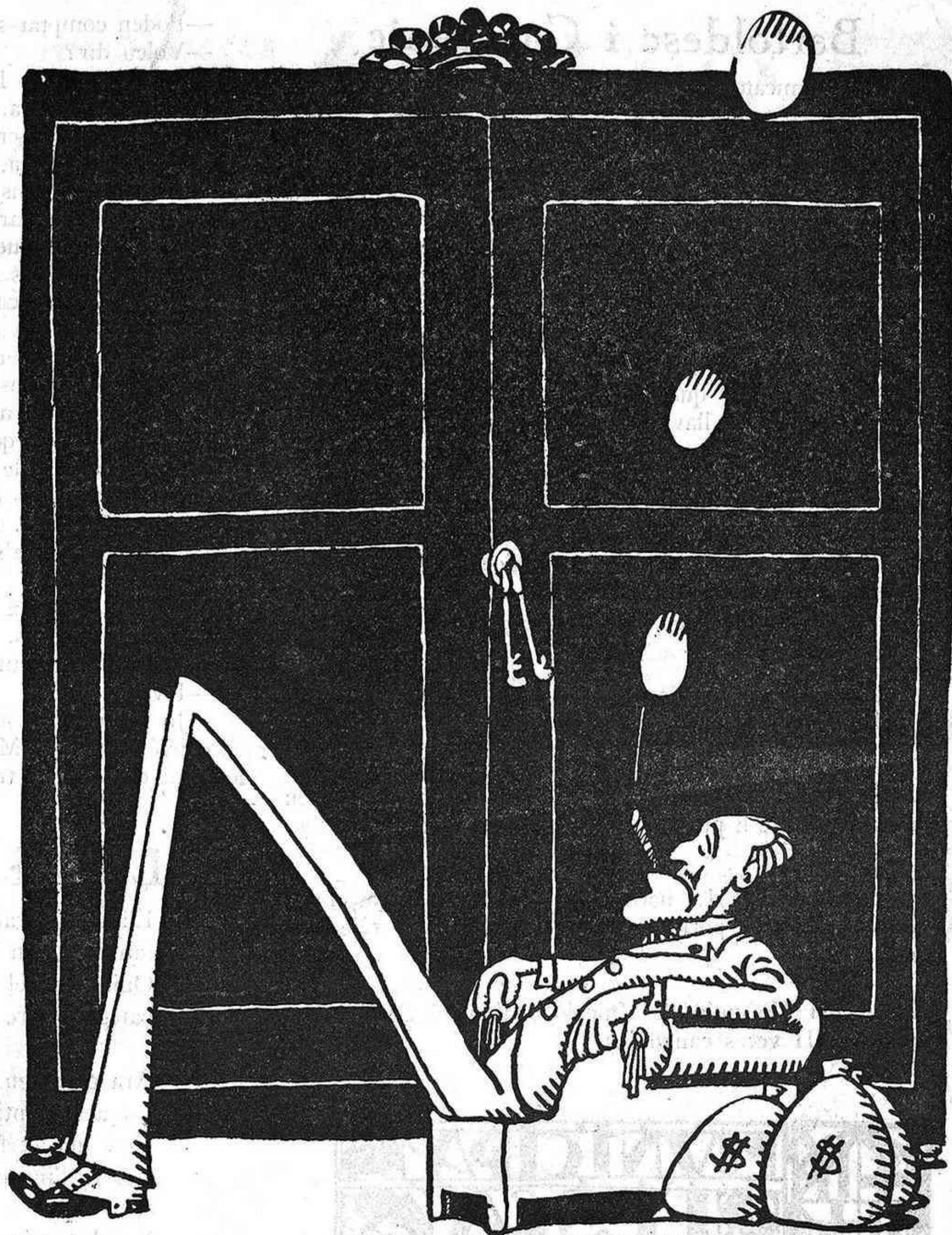
Diu després que si Catalunya fins ara sols ha rebut greuges dels reis, ara està davant de la República que sabrà reconèixer tots els seus drets.

Diu que el Govern de la República treballa i reconstrueix i fa que tots compleixin el seu deure.

Demana als partits que s'uneixin i facin la selecció abans que l'elecció.

Recorda la República del 73, i els seus homes: Salmorón, Pi, Castelar, Figueres.

Fa una salutació als catalans en nom dels castellans, que tenen la mateixa responsabilitat en la comú collabora-

I el que no es veu

—Fins ara sols s'han preocupat del que m'he emportat el metàl·lic; menys mal que no incloïxen els tapissos i altres objectes d'íestimable valor...

ció en aquesta hora transcendental per al futur del país.

Una inacabable ovació tanca el discurs d'En Marcellí Domingo.

Després parlen En Macià, En Companys i En López de Ochoa, dient tots que tinguem confiança en el Govern i que no poden dir res més, després del que han dit En Ventura Gassol i En Marcellí Domingo.

En retirar-se de l'escenari, es donen visques a la República, a Macià, a Domingo, al Capità General, a l'alcalde i al Governador.

Una diada triomfal per l'assegurament de la República.

No cal dir que a la sortida no es registrà el més lleu incident, i això que el públic semblava una mar immensa.

Cal recordar, però, que en altres avinenteses les multituds haurien estat empaitades per la força pública.

Bertoldesc i Cacasènic

Trist, còmicament trist, era el lletrero.

Però la cosa, on s'havia enganxat, encara ho era més.

El cap d'En Catapum semblava mal assegurat damunt les espatlles pel cargol del coll, un cargol fluix, al qual el rovell li ha gastat la rosca.

En el front de plat i en la barra hi havia no sé què de bèstia. Les cames, llargues fins a l'infinit, semblaven fetes expressament per córrer cap a la frontera, deixant la dona i els fills rerassagats i amb les joies sota el braç, com si fos un "xorisso" del barri xino.

Encara que s'arreglava el bigoti amb guano, mai no en pogué tenir més que una granota.

Es trepitjava el llavi inferior, com Belmonte, un altre estigmàtic.

Els morros austríacs i la narípia borbònica acusaven l'herència psíquica atàvica o ancestral.

Al cangur reial, bé li havien ensenyat a riure i somriure amb una rialla que s'allargava d'orella a orella, però que era estereotipada; amb una rialla que no era més que dues rosetes pintades en el lívid pergami del seu rostre.

* * *

Va sempre amb la boca oberta, perquè té els finestrals de dalt tapats, i no pot respirar per ells.

* * *

Quan cerca núvia per casar-se, tres princeses li donen carbassa, perquè li put l'alè i no es pot estar al seu costat.

* * *

L'Estat era ell. La nació era un vedat de caça, el vedat de caça on ell portava l'escopeta i els altres feiem de conill.

(Extret del "Pasquín del Pueblo", d'Angel Samblancat, titulat "XIII veces canalla".)

—Veieu, això ja està millor. Discutir els assumptes sense moure gaire gresca, procurar convèncer el qui va errat de comptes...

—Ja teniu raó, ja! Allò de la setmana passada va ésser molt lamentable, molt. Al meu criteri, sols va servir per donar peixet als contraris a la causa.

—Els homes, quan tenim una mateixa afinitat d'idees, hem de saber portar aquesta peça de roba que ens tapa les cames, però no l'hem de fer servir per baralles de galeria.

—Veieu, aquesta setmana, la cosa anà d'altra manera. En certs assumptes, hi va haver una unanimitat que donava goig...

—¿Us referiu a les destitucions de funcionaris?

—Angela-Maria! El dia 14 d'abril s'havia d'haver començat per ací. Perquè, en aquesta Casa, com a totes les que tenen un caràcter oficiós, vós no sabeu, amic, el que hi ha d'ençà d'aquell 13 de setembre! Cal una escombrada general, cregueu-me.

—Però hi ha, també, republicans i bones persones que senten les idees nostres.

—Poden comptar-se amb els dits de les mans!

—Voleu dir?

—El que sentiu. De portes endins, totes les oficines públiques són, encara, un cau d'alteradors de l'ordre. Hi ha molts interessos creats. No són únicament mitja dotzena els qui fan nosa, no. S'ha de destituir més gent paràsita. Recomanacions de tots els ex. Tots els qui han gaudit durant els darrers anys i han anat tirant de la rifeta... Aquests, aquests, són els que s'haurien de preocupar de separar dels càrrecs!

—De mica en mica vindrà tot, home!

—Sí, sí; de mica en mica. Però mentrestant fan com els talps, treballen per sota. Van descalçant les rels i les reguen amb verí. Fins que es faci una neteja general, no restarà contenta la Pubilla.

—I dels vostres, què me'n dieu?

—Que n'hi ha, de feina a fer, també, amb el nostre "cuerpo"! Si tots els qui portem aquesta guerrera vermella, fóssim al carrer, el públic s'hauria de tapar els ulls, perquè la coloraina els faria mal a la vista.

—Així, doncs?

—Si fem servei la meitat, ja és ben bé prou. Cada dia hi ha malalties noves, cada dia moren més parents, i cada dia les citacions al jutjat són a dotzenes.

—I vós?

—Jo sóc una persona honorable. Sols faig festa quan em convé de precís. Mireu, ara fa quinze dies que no n'he demanat cap. No en trobaríeu gaires com jo!

L'amor vora la platja

L'inici del camí el cor ja salta,
tan fina, tan bonica i flamejant!
Quin goig el tenir prop aquella galta
batega dintre el pit, ploriquejant.

Ara es diuen paraules insegures,
i aquell mentir del qual no saps perquè,
però que et fa les hores molt més pures
i et fa l'instant encara més serè.

Els dos, mirant la mar, ampla i serena,
han somrigut i s'han mirat després;
ell li amoixava tendrament la trena,
sentint-se amorosit d'un etern bes.

Que ha estat interminable l'abraçada,
tant, que la blanca lluna els ha sorprès;
sort, que conscient de l'hora benaurada,
s'ha fos darrera un núvol sens dir res...

Les onades, bressant rítmicament
la clara llum que els ve de l'estelada,
ahora volen compartir talment
l'amor de la parella enamorada.

Quina quietud... l'aire — una carícia —
besa joganer el mig de la galta,
fent l'hora tan sublim, que apar fictícia,
si no que sents el cor que encara salta.

DAVID BOVER I MASDEU

Homenatge a Apelles Mestres

El Círcol Artístic s'ha emprès la tasca de dedicar un homenatge a Apelles Mestres.

Apelles Mestres és l'home de les tres personalitats; dibuixant, poeta i músic.

L'homenatge que es va celebrar dimecres ha estat organitzat amb una exposició de dibuixos, lectura de poesies per Lluís Via, i recital de cançons per Mercè Plantada. Tots els dibuixos exposats, les poesies que es llegiren i les cançons que es cantaren eren obres de l'homenatjat.

Després del concert es donà un sopar on hi concorregué tot el bo i millor de les arts i les lletres.

Ja era hora que es portés a terme un homenatge com aquest, merescudíssim.

Apelles Mestres, que ha arribat al cim de la glòria, va fer les seves primeres campanyes artístiques a les planes de "La Campana de Gràcia" i L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, on va venir a substituir En Tomàs Padró.

L'acte se celebrà a l'Hotel Ritz, i es veié concorregudíssim.

El nou Jueu errant

—Sort n'he tingut, de les meves comes.

Poca cosa podem dir aquesta setmana dels nostres teatres, l'activitat dels quals ha restat força apaivagada amb els calors d'estiu que ja tenim al damunt.

Han començat les "tournées" a províncies.

Ultra això, encara hi ha hagut empresaris i companyies amb prou entusiasme per a provar sort en alguns teatres.

GOYA

Josefina Tàpies ha debutat en aquest teatre al front d'una companyia excellent, al cap de la qual hi figura el primer actor Paco Hernández i l'intelligentíssim actor còmic Alfons Tudela.

El debut fou un èxit, i en ell vàrem poder constatar, una vegada més, les excel·lents condicions de la nostra paisana xamosa, ultra no ésser l'obra escollida per al debut la més adequada a les seves grans facultats artístiques.

Josefina Tàpies s'ha passat al gènere castellà, per deixar palesat una vegada més el poc interès que senten els nostres empresaris envers les nostres primeres actrius.

L'enhorabona, Josefina!

OLYMPIA

La companyia d'Olympia, que treballa a preus populars, tampoc no ha descobert res amb l'estrena d'"El Rajhà de Baroda" ni amb "El Pàjaro Rojo".

En la companyia hi figura la xamoseta Empar Miquel Angel i Manuel Prades, ço que fa que l'espectacle sigui menys encarat.

El debut fou un èxit de públic, i no dubtem que, seguint a preus barats, la temporada d'estiu que pretenen fer els anirà bé.

A estrenar, doncs, Gisbert i Parera!

NOU

Un espectacle gairebé nou al Paral·lel és el que porta "Harry Flemming Follies 1931".

Dintre el seu gènere és del milloret, i el públic li ha demostrat acollint-los generosament.

ROMEA

"Romea" anuncia la "tournée" a base de les "exclusives" (?) dels èxits (?) "La veïna del terrat", "El rei de la llana" i "La roda de la fortuna".

Ja ho deia L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, fa un mes: "A enganyar pagesos!"

XIRINOLA

EL MILLOR
MATERIAL
PER A
TEULADES

URALITA

BARCELONA

PLAÇA
D'ANTONI LÓPEZ, 15

Telèfon 16556

EUGÈNIA GRANDET, d'Honorat de Balzac.

Calia, era necessària l'aportació de Balzac al català. Balzac és — avui, encara, després de Proust, després de Joyce —, un dels novel·listes més interessants que ha produït el món. Del vuitcents, ell i Dickens en són els fars lluminosos.

Eugènia Grandet és una de les novel·les més característiques de Balzac, una de les que més clarament ens descobreixen la "manera" del novel·lista. Els tipus, vistos d'una manera magnífica, es succeeixen, es multipliquen sens que mai l'autor perdi el control de llurs psicologies; l'anècdota té un interès apassionant, un interès màxim.

Altramant, la novella, com totes les de Balzac, és aspra, amarga, és escrita amb un estil incisiu i violent.

Amb tot ço que acabem de dir, no pretenem pas descobrir-vos Honorat de Balzac. Senzillament: no hem sabut privar-nos del goig de dedicar unes ratlles a aquesta magnífica novella que Navarro Costabella — novel·lista també molt estimable — ha traduït amb cura i respecte.

NOSOTROS. — Octubre 1930. — Buenos Aires.

Col·laboren en aquesta número Manuel Ugarte, Fernández Moreno, Francisco Contreras, C. Villalobos Domínguez, Luis Echavarrí, Manuel A. Seoane, Mejía, Nieto, Carlos B. Quiroga, Monner Sans, Carbia, Suárez Calimano, Mayorino Ferrària, López Palmero, Juan B. González, Antonio Aita, Menta Maggi i Francisco Romero.

Un número més — com tots els de "Nosotros" —, interessantíssim, que honora les lletres sudamericanes.

LA PARADOXA DEL COMEDIANT, de Diderot.

Diderot escriví aquesta obra en 1778. Ara el tradueix Enric Lluelles al català: a un català, pulcre, intelligent. Confessem sincerament que hem esperat massa. Però, de totes maneres, val més ara que mai. I hem d'agrair a Enric Lluelles i Carles Soldevila que s'hagin recordat d'aquesta obra del fundador de la "Enciclopèdia" quan ningú no se'n recordava.

La "Paradoxe sur le comédien" és una de les obres més lúcides del lúcid Diderot. I, per tant, una de les menys conegudes. Més popularitat que "La paradoxa del comediant" han obtingut "Jacques le fataliste", "La Religieuse" — sobretot aquesta —, i "Le neveu de Rameau".

A nosaltres, més que el Diderot novel·lista, ens plau el Diderot crític: crític dramàtic, crític musical. "La paradoxa del comediant" és una obra que haurien de llegir tots els comedians de Catalunya. I una obra que, segurament, llegiran molt pocs. Es llàstima; però què hi farem!

LA HORA ESPAÑOLA, per Antonio de Hoyos i Vinent.

Hoyos i Vinent s'ha creat un lleure en la seva labor de novel·lista, i ha escrit aquests assaigs de "La hora española", com abans escriví els de "Las hogueras de Castilla".

Antonio de Hoyos i Vinent és classificat per la majoria com un dels molts novel·listes que han conreat amb més èxit l'escatologia i l'erotomia. A nosaltres, no obstant, i molt en el fons, ens ha semblat un escriptor turmentat per agudes inquietuds místiques. Com, però, passa amb tots els sensuals. Això a part, cal dir que en la novellística d'Antonio de Hoyos i Vinent hi ha obres tan belles, tan dignes, com "El árbol genealógico".

En els assaigs de "La hora española" es palesa aquesta inquietud mística de la qual parlàvem. Hoyos i Vinent estudia amb morbosa delectació els anormals que han passat per la història d'Espanya: Enric IV de Castella, Joana la Boja, Felip II; i, per contrast — la força, el poder, la lluita per un ideal — Luter, Cisneros i Teresa de Cepeda.

EL REL·LISCALL, novella d'Alexandre Bulart i Rialp.

Bulart i Rialp, no per esperit tancat i negat, sinó per fervor, per admiració, per respecte, entronca la seva novellística amb l'obra dels Narcís Oller, Emili Vilanova, Pons i Masaveu.

L'obra de Bulart i Rialp, però, és ben d'avui, ben actual, ben personal. No res d'imitació. Senzillament: fe en una manera de novellar que a ell li sembla la millor. Respectem el seu parer. Siguem tolerants i comprensius, avui que la tolerància i la comprensió van passant de moda.

"El relliscall" és una novella ben vista — sobretot ben vista — i ben sentida, escrita en un estil planer i senzill — més difícil del que sembla —, tal com pertoca al caràcter de la novella. L'evocació de la Barcelona vuitcentista és una cosa reeixida del tot.

Bulart i Rialp, amb "El relliscall", ha escrit una excellent novella.

EL ANGEL AZUL, novella d'Heinrich Mann.

Abans de llegir la novella n'havíem vist una adaptació cinematogràfica del gran actor Emil Jannings. El film — a través dels convencionalismes atorgats al públic — ens semblà una cosa robusta, forta, plena d'agror i plena d'aspror.

Després hem llegit la novella i, naturalment, ens ha semblat superior al film. Stefan Zweig ha dit que "Heinrich Mann ha sabut capir la veritable i fecunda missió del novel·lista, que no és pintar figures i episodis, sinó èpoques". Així ho han fet també Balzac, Dickens, Zola, Galdós i el nostre Narcís Oller.

Cada dia s'accentua més en l'obra d'Heinrich Mann, com en la de tot home intelligent i sensible, un fons de rebellia, de crítica social. Si "El Angel Azul" no fos ja de si una gran novella, ho fóra per aquest fons de crítica que conté.

ALPHA

ALTRES LLIBRES REBUTS

"Salamanca", per J. Domínguez Berrueta. "Enciclopedia Gráfica".

La millor tuberia per a conduccions de tota mena, a pressió

URALITA

BARCELONA

Plaça d'Antoni López, 15

Telèfon 16556

"En los puestos de combate de la Revolución", per V. Bonch-Benevich.

"Rusia", per Henri Barbusse.

"Daphne Adeane", per Maurice Baring.

"Demolición y reconstrucción", per Gonçal de Reparaz.

El crim del dia

I

Ella va a fer la carrera,
i ell cap al cafè a jugar;
que els diners que té de perdre
no li costen de suar.
Ella els guanya, i ell els gasta;
ja se sap que el *macarró*
ha de viure de la renda
que don la prostitució.

II

I allà va la Paula,
trotant pels carrers,
car sap que al seu mascle
li manquen diners.
Aquí pesca un jove,
allà enganxa un vell,
i a tots se'ls emporta
camí del bordell.
S'hi dóna de fàstic...
però res no hi fa,
el cas és que el mascle
pugui anà a jugar.

III

El *baranda* s'enfúrisma
quan la Paula no ha fet sort,
i li clava unes tonyines
que l'apropen a la mort.
Ella voldria deixar-lo,
però no el gosa a deixar,
perquè el dia que això faci,
ell diu que la matarà.
Però la Paula un dia es cansa
i se'n va del seu costat...

—Ai, Paula, el dia que et trobi,
ja pots dir que l'has *dinyat*.

IV

—Per què vas plantar-me
sense dir-me re?

—No vui que m'explotin;
sé el que tinc de fer.

—Fem les paus.

—Aparta't;

no et vui mantenir.

—Mira, que em *cabrejo*...

—Què em contes, a mi?

—No vols escoltar-me?

Doncs, mènja't això!

—*Socorro!* Que em maten!

Lladre! *Macarró!*

V

Deu o dotze punyalades
mortals de necessitat,
i un rotllo de gent estulta
que comenta el que ha passat.
Ell, a podrir-se a l'estaro;
ella a mori a l'hospital...

... ..

i demà dirà el diari
que això és un crim passional!

F. USÓN

Aquest any no hi ha hagut processó de Corpus. Es a dir, n'han fet, però de portes endins.

Mai com ara no ha estat tan oportuna aquella dita de "la processó anava per dintre".

✽

¿On eren, ahir, totes aquelles mamàs, amb els seus pimpollos al costat, que sempre acaparaven el primer rengle de cadires?

Potser era l'única vegada que, en diada de Corpus, rentaven els plats. Tot això hi hauran guanyat els marits i la higiene.

✽

Ha quedat ben demostrat que, sense exhibir-se pels carrers, també poden fer la seva feina els catòlics.

Ben segur que ahir es trobaven més amos de tot el seu, i ningú no va poder-los treure en cara que molestaven.

Que els serveixi d'experiència!

✽

Un desconegut ha tornat al ministre d'Economia tres mil duros, sota paraula d'honor que no seria publicat el seu nom. Segurament no els havia guanyat pas treballant. Però...

¿No li sembla, senyor Baró de Viver, que podria imitar-lo, vostè?

✽

Aquest caporal de la guàrdia urbana que ha atropellat un venedor ambulat, és un cap gros.

Prohibir la venda pels nostres carrers, no vol dir tenir dret a pegar a ningú.

A veure si els urbans amb galons s'han empeltat de certs policies energúmens!

✽

Despujol i Barrera —toçà ferro!— han demanat el retir.

Nosaltres també els retirariem; però seria un xic més en llà... com si diguéssim, entre Barcelona i el Prat.

A. T. S.—La vostra nota no va arribar a temps.

J. O. F.—De primer antuvi, creguérem que era una poesia, el vostre original; però després hem vist que tampoc no era prosa. Ja ens la desxifrareu, aquesta incògnita.

E. M. C.—Allargueu-ho una mica més, i us ho publicaran a la Biblioteca Gentil.

Impremta "L'Esquella" i "La Campana", Om, 8, Barcelona

VIES URINÀRIES

Impureses de la sang - Debilitat nerviosa

Prou sofrir inútilment de les dites malalties gràcies al meravellós descobriment dels

Medicaments del Dr. SOLVRE

Vies urinàries: *Blenorràgia* (urgacions), amb totes les seves manifestacions, *uretritis*, *prostatitis*, *orquitis*, *cistitis*, *gota militar*, etc., de l'home, i *vulvitis*, *vaginitis*, *metritis*, *urètitis*, *cistitis*, *anexitis*, *fluxos*, etc.; de la dona, per cròniques i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb els Catxets del Doctor Solvré. Els malalts es guareixen ells sols, sense injeccions, lavatges, ni aplicació de sondes ni bugies, etc., tan perillós sempre i que neces-

siten sempre la presència del metge, i ningú no s'assabenta de la seva malaltia. Venda: 5'50 ptes. caixa

Impureses de la sang: *Síftils* (avari), *escames*, *herpes*, *ulceres varicoses* (llagues de les cames), *erupcions escrofuloses*, *eritemes*, *acne*, *urticària*, etc., malalties que tenen per causes humors, vicis o infeccions de la sang, per cròniques i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb les *Pindoles depuratives del Dr. Solvré*, que són la medicació depurativa real i perfecta, perquè actuen regenerant la sang, la renoven, augmenten totes les energies de l'organisme i fomenten la salut, resolent, amb poc temps, totes les úlceres, llagues, grans, floronsos, supuració de les mucoses, caiguda del cabell, inflamacions en general, etc., restant la pell neta i regenerada, el cabell brillant i abundant, no deixant a l'organisme rastre del passat. Venda: 5'50 ptes. flascó.

Debilitat nerviosa: *Impotència* (manca de vigor sexual), *polucions nocturnes*, *espermatorrea* (pèrdues seminals), *cansament mental*, *pèrdua de la memòria*, *mal de cap*, *debilitat muscular*, *fadiga corporal*, *tremolors*, *palpitacions*, *trastorns nerviosos de la dona* i totes les manifestacions de la *Neurastènia* o esgotament nerviós, per crònics i rebels que siguin, es guareixen aviat i radicalment amb les *Gràcies potencials del Dr. Solvré*. Més que un medicament són un aliment essencial del cervell, medul·la i tot el sistema nerviós. Recomanades especialment als esgotats, a la juvenesa, per tota mena d'excessos (vells a cap edat), per a recobrar íntegrament totes les seves funcions i servir fins a l'extrema vellesa, sense forçar l'organisme, el vigor sexual propi de l'edat. Venda: Pessetes 5'50 el flascó.

Venda a les principals farmàcies d'Espanya, Portugal i de les Amèriques

NOTA.—Tots els pacients de vies urinàries, impureses de la sang o debilitat nerviosa, adreçant-se i remetent 0'50 ptes. en segells per al franquex a *Oficines Laboratori Sòkatarq, carrer del Ter, 16, telèfon 544 S. M. Barcelona*, rebran gratis un llibre explicatiu sobre l'origen, desentortiment, tractament i guariment de les dites malalties.

Si voleu menjar bé
aneu al restaurant

GRILL-ROOM

ESCUDELLERS, 8 Lloc predilecte
dels gurmets

Els millors discos
són els de

La Voz de su Amo

Companyia del Gramòfono, S. A. E.

Demaneu-los per tot arreu

INDUSTRIAS TITAN, S. A.

**Fàbrica de Vernissos,
Esmalts, Pintures
i Colors - Tintes
tipo-litogràfiques**

Avinguda d'Icària, núm. 175 - S. M.
Telèfon 51462 - Direc. Teleg.: TITAN
B A R C E L O N A

No arruïneu la vostra vida de casat!

Es un crim casar-se quan se sap que no s'està capacitat físicament. Aquesta noia pura està cegada per l'amor que vós li inspireu, i no veu les vostres deficiències. Ella us creu una excepció entre els homes: un ideal de masculinitat vigorosa. Ella se us imagina com un exemplar espòs i pare dels seus fills. I vós sabeu que no esteu preparat—no us atreviu a casar-vos en la vostra condició física actual. El futur se us presenta tenebrós, trist. Però, animeu-vos! Jo us brindo la meva mà d'amic. Jo us vui ajudar. JO US PUC SALVAR.

STRONGFORTISME

El STRONGFORTISME ha tret milers d'homes dèbils, adolorits, incapacitats i desanimats de l'abisme de la desesperació i els ha col·locat en el recte camí de la salut, la felicitat i la prosperitat. El STRONGFORTISME ha ajudat a la Naturalesa a vèncer mals com Catarro, Estrenyiment, Indigestió, Nerviositat, Impureses de la Sang, Mala Memòria, Pèrdues Vitals i els resultats dels abusos i l'abandonament del cos. El STRONGFORTISME ha restaurat a milers d'homes el vigor i els ànims que cregueren perduts per sempre i els ha donat nova fe en ells mateixos, nova vitalitat; els ha inspirat ambició, i els ha capacitat per a les responsabilitats del matrimoni. Jo puc fer el mateix per vós. Deixeu-me provar-vos-ho.

LIONEL STRONGFORT
l'home perfecte

DEMANEU EL MEU LLIBRE GRATIS ES UNA REVELACIÓ!

L'experiència i les investigacions de tota la meva vida són incorporats en el meu llibre «Promoció i conservació de la salut, força i energia mental», que us dirà francament com podeu convertir-vos en un vigorós exemplar de masculinitat, i com podeu preparar-vos per ésser un jove i un espòs que honri la seva esposa i els seus fills. Es absolutament gratis. Demaneu-ne un exemplar avui mateix. Escriviu-me dient-me amb franquesa els mals que sofriu.

INSTITUT STRONGFORT

Lionel Strongfort, Director. Especialista en Salut i Cultura Física
Berlín-Wilmersdorf, Alemanya

CONSULTA GRATIS I CONFIDENCIAL

(posi's el franqueig suficient per a cartes a l'Estranger) 951

Institut Strongfort. Berlín-Wilmersdorf, Alemanya

Serveixi's trametre'm completament gratis el llibre "Promoció i conservació de la salut, força i energia mental", en idioma espanyol. He marcat amb una X les matèries en què estic interessat.

—Catarro	—Vicis secrets	—Impotència sexual	—Desordres de l'estómac
—Asma	—Barbs (acné)	—Nerviositat	—Major altura
—Dolors de cap	—Obesitat	—Estrenyiment	—Desenrotllament muscular
—Hèrnia	—Vista dèbil	—Respiració curta	
—Demacració	—Reumatisme	—Pulmons dèbils	

Noms (escriure'ls ben clars)

Edat Carrer o Apartat de Correus

Ciutat País

LLIBRERIA ESPANYOLA D'ANTONI LOPEZ

Rambla del Mig, número 20

BARCELONA

Telèfon número 18692

COLECCIÓN IMPERIO

Severo Morales: **La sembradora de lascivias.**

Juan C. Soriano: **La señorita del moño oxigenado.**

Antonio Reschal: **Las curiosidades de Lily.**

Aurelio G. Carreras: **El vicio de moda.**

Novelas de amor con ilustraciones, de Federico Ribas.

3 pesetas cada volumen

RENE FULOP-MILLER

El poder y los secretos de los jesuitas

Precio: 50 pesetas

CAPITAN CLARIDADES

Fermín Galán y su Nueva Creación

«Esta es la firma que con más gusto estampo, porque, convencido de que la República es el régimen que más conviene a España, espero que mi sacrificio no será estéril.» (Palabras del capitán Galán al firmar su sentencia de muerte.)

Precio: 3 pesetas

FRANCISCO PI Y MARGALL

LAS NACIONALIDADES

Criterio para la reorganización de las naciones. La Federación. La Nación Española. Apéndices.

Un volumen de 447 páginas, 7,50 pesetas

JAUME PASSARELL i ANGEL S. ESCÓ

Vida, obra i anècdotes d'En S. Rusiñol

Il·lustrat amb nombroses fotografies

Preci: 4 pessetes

JOAQUIM M.ª BARTRINA

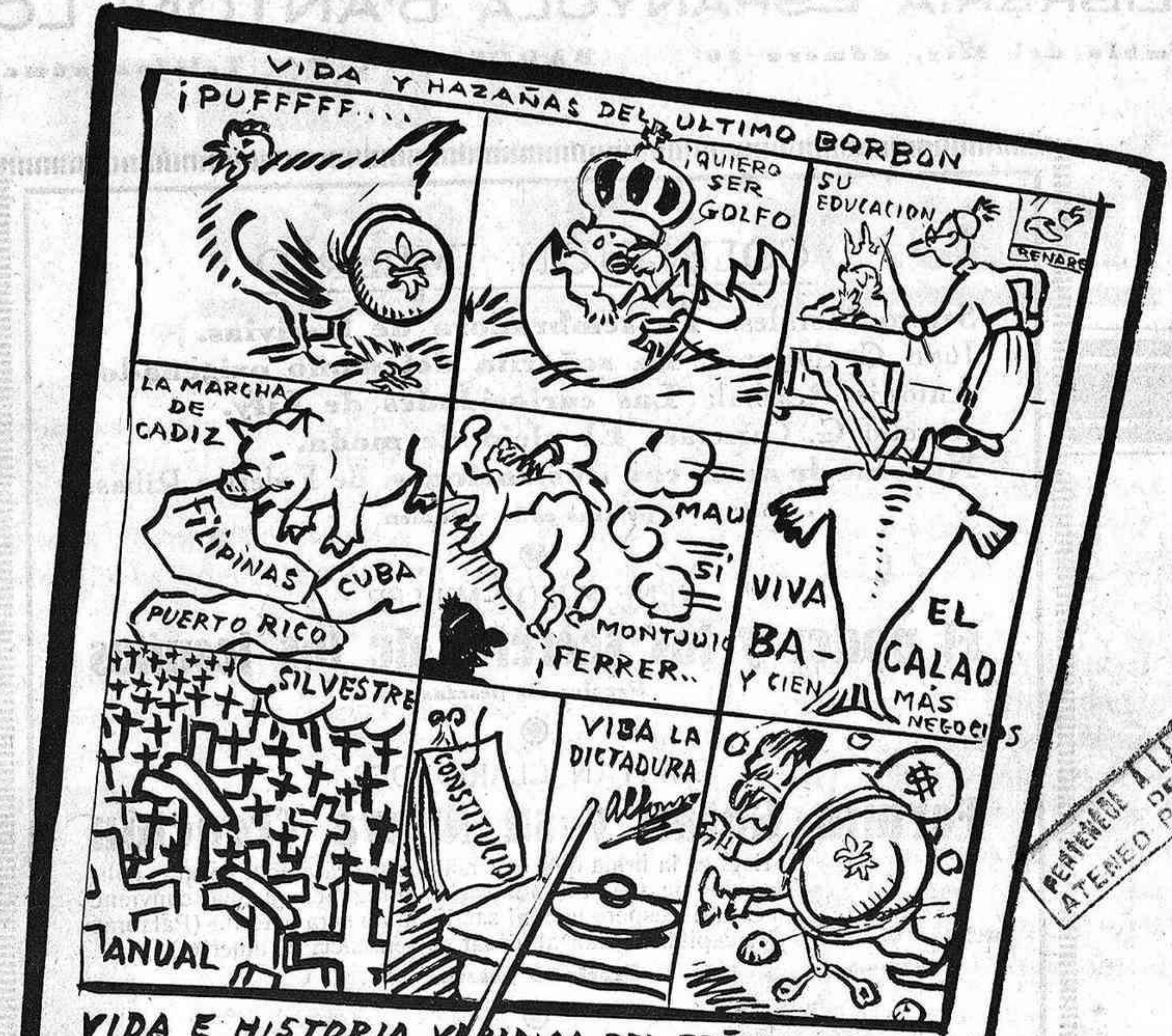
DEL CAP I DEL COR

(Idees i pensaments d'un gran escèptic)

Preci: 5 pessetes

NOTA.—Tot hom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en Murances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem de pèrdues si no es remet, a més, 30 cèntims per a certificat. Als corresponsals se'ls atorguen descomptes

LIBRERIA ESPAÑOLA D'ANTONIO LOPEZ

PERTENECE A LA BIBLIOTECA ATENED BARCELONA

VIDA E HISTORIA, VERIDICA DEL SEÑORITO MALO
SU ORGULLO - SUS NEGOCIOS Y TRAMPAS
SU ABSOLUTISMO - SUS VENGANZAS - R.I.P.

PI/AROL

El romanzo de moda